

کوراوغلو

- ۱- سیدزاده‌نین شعریندە
- ۲- ساز شعریندە

شعر مجموعه‌سی - ۱

ایگىدلر اوپلاغى اوچىلى بىلەدە ،
داشدان قالا قوران قوج كور اوغلودور .
كىنىي پاشالارا مىدان اوخوبان ،
چوخ كوهلىنلىر يوران قوج كوراوغلودور .

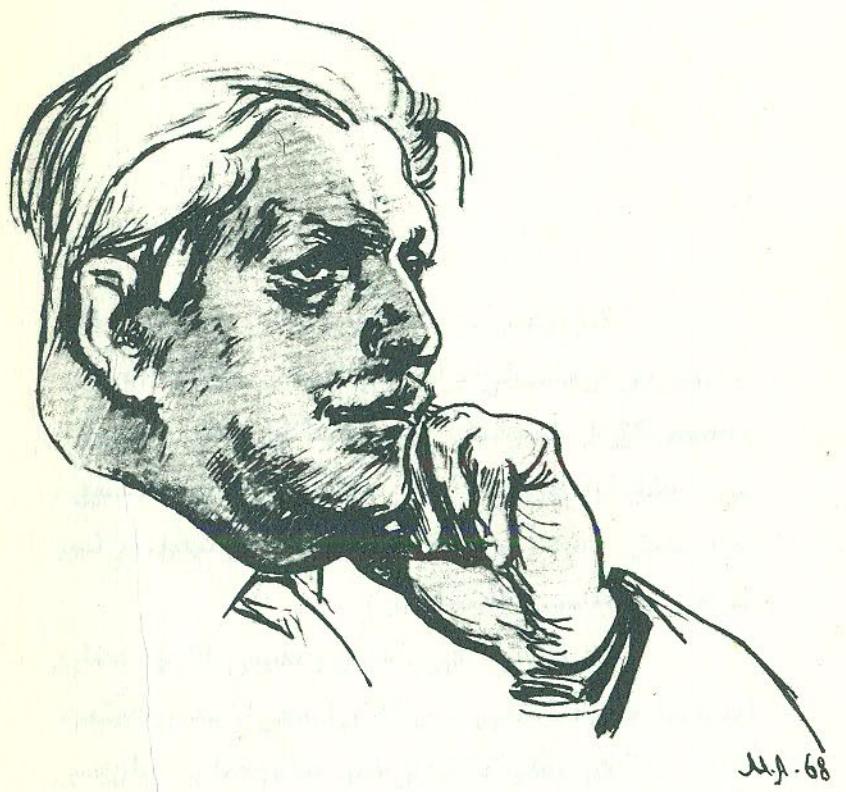
فایادا نورقوروب طرلاناتلار تۇنان ،
بوز ياغىنى بىردىن قول — قولاقاتان ،
عرب آت دوشونى سىدارلار قاتان ،
ار باغىرلار ياران قوج كور اوغلودور .

داغلارى داشلارى دومان بوروسى ،
قىلىجىلار پاس آتىب قىندا چوروسى ،
مصر ، شام ، استانىول بوتون يئربىسى ،
تك قاباقدا دوران قوج كور اوغلودور .

دشماقىن اوستۇنو قوش تك آلدیران ،
آسلامىلار دىشىىدىن اوولار سالدىرمان ،
خاقانلار باشىنا شىپر جالدىرمان ،
قولاج قوللار بوران قوج كوراوغلودور .

کودا و غلو

۱- سیدزاده نین شعیریند

میرزا
مهدی

انتشارات فرزانه

میرمهدی سیدزاده

کورا و غلو (منظومه)

گوچورنی : ج - ق

چاپ: گلشن

برینجی چاپ: ۵۰۰۰ نسخه، فروردین ۱۳۵۸

حق نشر و چاپ محفوظ

مقدمه

"کوراوغلو" داستانی آذربایجان شیفاهی خلق
ادبیاتی نینان قیمت لی اثرلریندن بیری دیر . بورادا خلقیمیزه
مخصوص گۆزەل خصوصیت لر : قهرمانلق ، وطن پرورلیک ،
ئوزگە خلق لره حرمت ، انسان سئورلیک ، دوستلوق ،
قارداشلىق ، قوناق پرورلیک و آیرى - آيرى کیفتىر ئوز
بدىعى اىفادە سىنى تاپمىشدىر .

"کوراوغلو" ئوز باخىش و بدىعى دىگرى اعتبارى
ايىلەدنيا خلق حماسەلرى نين گۆزەل اينجى لریندن ساپىلىر .
"کوراوغلو" داستانى خلق مىزىن حياتى ، مبارزەسى
قهرمانلق تارىخى ايىلە علاقە دار حالدا يارانمىشدىر .
10-11 - نجى عصر لىردە آذربایجان ، تۈركىيە و اىرا ن
اشغالچىلار يىنин باسقىن لارينا معروض قالمىشدى . تۈركىيە
سلطان لارى 10 - نجى عصرىن اول لریندن باشلاياراتق
آذربایجانى الله كئچىرمك ، اوئون طبىعى و هەدەنی ثروت لرینى

مبارزه‌نین بديعى حماسى انعکاسي كيمى ميدانا چي خميшиدىر .
اونو تماق اولمازكى " كوراوغلو " خلق داستانى دير .
او او زون مدت خلقين شيفاهى ديليندە عاشيقلارين سيملى
سا زلاريندا ياشامىش و زمانىمىزى قدر گلېپ چاتمىشدىر .
" كوراوغلو " داستانى دنيانين مختلف ديل لرينه ،
او جمله دن ، روس ، فرانسه ، آلمان و سايير ديللرده
ترجمه اولموشدور .

بودا ستانىن " كوراوغلو " آدلاندىغى او رادا بو
بوئىك خلق قهرمانىنин اساس رول اوينا دېغىن دان آرايا
چي خميшиدى . كوراوغلو داستانىن اساس قهرمانى دير .
كوراوغلونون اصيل آدى روشن اولموشدور توركىيە پاشاسىنин
تاً كىدى ايله حسن خان او نون آتاسى على كىشى نىن
گۆزلىرىنى چىخارتدىقدان سونرا روشن - كوراوغلو ، كور
اولموش كىشى نىن او غلو كىمى تانينماغا باشلايىر . دوغما
آتاسىنин دنیا ايشيقىن دان محروم ائدىلمە سى بوسادە خلق
نمايندە سىن ده ، عمومىت لە فئودال جمعىتىنە ، استشارچىلارا ،
وطن دشمن لرينه ، ظلمكارلارا قارشى سونسوز نفترتىن باش
قالدىر ما سينا سىب اولور . كوراوغلو تك جە آتاسىنин دئيل
بوتون خلقين انتقامىنى آلماق او چون دؤيوش ميدانىن
آتىلىرى . گوندن - گونه ايلدن - ايله او نون قهرمانلىغى
هر يئره يابىلىرى . كوراوغلو دوغما خلقى نىن گلە جە بى ،
سعادتى اوغرۇندا حتى جانىنى اسirگە مير . اودوركى ،
او نون سىما سىن دا آذربايجان خلقى ئوزونون ان ياخشى

تalamاق اوچون اشغالچىليق وورو شما لارىنى گوجلندىرىرىر .
دىلر ۱۰۰ - نجى عصرىن سونرا لارىندا خصوصىلە شاه
عباسىن حاكىت باشىنا كىچمه سىن دن سونرا آذربايجانى
اشغال ائتمك اوغرۇندا توركىيە وايران اشغالچىلارى فئودال
وورو شمالارى آپارىر دىلار . آذربايجانىن شهر و كندلىرى
داغىدىلىرى ، تارىخى - مدنى او جاقلارى محو ائدىلىرى .
گۈركىلى صنعت كارلار ، شاعيرلر و عاليملىزورلا توركىيە و
ايранا سورگون اولونور دولار . وورو شمالار زمانى ان چوخ
آزار و اذىت چكى ، وار - يوخدان چىخان آذربايجان
كندلى كوتله لرى و شهر يوخسوللارى ايدى . خلق بوءىك
قهرمانلۇق و رشادت ايله وطنى مدافعه ائدىر ، او نو خارجى
اشغالچىلاردان قورو يوردو . بو دوره ده هم توركىيە وايران
اشغالچىلارينا ، هم ده اونلارا ساتىلان يئرلى استشارچىلارا
قارشى آذربايجانىن مختلف يئرلىرىن دە گوجلوكندلى عصيان لاي
باش وئىرىر . خصوصىلە شىروان ، تالىش ، اردبيل ، مراغە ،
قاراباغ ، تبريز ، نخجوان ، كوردستان و باشقۇا ايالت
لرده كندلى كوتله لرى اشغالچىلارا قارشى مبارزه آپارىر .
دوغرو دوركى بو عصيانلار داغىنىق ايدى ، و كوتله لر بير
لىكده حركت اتمە بى با جارمیر و بير - بىرىن دن خبر سىز
وورو شور دولارا ونا گۈرەدە اشغالچىلار اردو سونون قا با غىندا
اوزون مدت داييانا بىلە بىر دىلر .

" كوراوغلو " داستانى آذربايغانىن مختلف ايالت
لىرىن دە كندلى كوتلهلىرىنин ظلم و اسارتە قارشى آپاردىقلارى

صفت لرینی - قهرمان لیق ، دوغرۇ چولوق ، قورخما ماخلىق
 مبارىزلىك ، آزادلىق سئورلىك و سايرەكىمي نجىب خصوصىت
 لرینى تجسىم ائتدىر مىشدىر . كوراوغلو ساده بىر انسان
 اولماقدان چىخاراق خلقين عقل ، ذكاء ، گوج و قووتىنى
 ئوزوندە بىر لشدىر بىر قهرمانا چئورىلمىشدىر .
 م - گوركى خلق يارادىچىلىغىنداكى بئلەقەرمانلار دان
 دانىشاركىن دئير :

" ان درين و پارلاق ، بدېعى جەتىن مکمل قەرمان
 تىپ لرى فولكلور شيفاهى يارادىجى ليغى طرفىندان يارا
 - دىلمىدىشىر " ۱ .
 كوراوغلو زحمت كش كوتلەلرىن نمايندە سىدىر .
 اوپوخسول بىر ايلخى چىنин اوغولو دور ، مەحپ يوخسلارىن
 نمايندە سى اولدوغونا گوره دە او فخر ائدىر .
 دئير :

قول دئىيلىر قولون بويىنون بورارلار ،
 قوللار قاباغىندا گئدن تىرم من .
 كوراوغلو داستانى عاشق صنعتىنده وائل آراسىندا چوخ
 گىنىش يايىلىدىغى حالدا بؤيۈك شاعرلر ، يازىچىلار ، آهنگساز
 - لا ، طرفىندان جور بجور منظومە لر و رمانلار ، صحنه تىرلىرى
 و موسىقى موضعىلارى شكلىндە ايشلە نىلىميش و بىر چوخلى
 بدېعى اثر لرین مضمون و ما يە سى اولموشدور .
 بو كتابدا گتىريلەن كوراوغلو منظومە بوسىرا دا يازىلىميش
 اىرلەرن بىرى دىر .

آذربايجانين ملى ادبياتى نين انكشاف و يوكسلىشىنده
 گوركمى خدمتى اولان يازىچىلار دان بىرى دە سيد مهدى
 سيدزادە دىر . او ۱۲۸۷ - نجى ايلده عشق آباد ، گمى ايشچى
 سى عائلە سيندە آنادان اولموشدور . او اوشاق كن آتاسىنى
 الدن و ئرمىشدىر . آغىر گذران كئچىرن عائلە نين وضعىتى
 گونو - گوندىن داها دا آغىرلاشمىشدىر . او يددى ايل لىك
 مكتبي عشق آباد دا قورتاردىقادان سونرا باكى دا پداگ-زوژى
 مكتبيهواردا ولور ۱۳۰۵ - نجى ايلده اورانى قورتارمىشدى .
 اوادىي يارادىجى لىفا ۱۳۰۹ - نجى ايلدن باشلايا راقئوز
 ادبى فعالىتى دوروندە چوخخلۇ شعر مجموعە لرى يازمىش و
 اوشاقلار و جوانلار اوچون دە آيرى كتابلار ياراتمىشدىر .
 سيد مهدى سيد زادە نين بىر چوخ منظوم حكاىيە لرى
 نين موضوعى آذربايجان خلق ادبياتىندان آلىنىمىشدىر .

سيد مهدى سيد زادە ئوز يارادىچىلىغىندا آذربايجان
 كلاسيك ادبياتىنinin قاباقجىل خصوصىت واسلوبىلارينا باغلى
 اولدوغى حالدا تازە جىتماعى - انقلابى مضمون و دويغولارى
 شعرە كئچىرتمىشدىر . او نون آذربايجاندا دىللەر از برى اولان
 غزللىرى بىر جەتىن چوخ جانلى بىر نمونە سايىلا بىلە .
 عزيز او جوجولا راۋئىلن بىر " كوراوغلو " منظومە سى
 دە بويوك شاعرو نويىندە نين زىگىن قلمىندان سوزوب وشكى
 دوتان بىر منظومە لردىن بىرى دىر .

۱ - م - گوركى شورا ادبياتى نين وظيفە لرى ۱۹۳۵ ص

کوراوغلو

قوچاق اوغلان دایا غیدیر بئلی نین .
 آتا سيلا گزیر داغدا ، آراندا ،
 ايلخى چىنى آغىر زحمت يوراندا
 كم ائدير اونا كىچىك روشنى ،
 دولاناندا بهار چاغى گلشنى ،
 اوذوق آلىر هرگولدن ، هر چىچىكدىن ،
 آخان چايدان ، اسن سرين كولكدىن .
 بعضا " روشن سىورى داغا دير ماشىر .
 قايا لارين زىروه سىنده دولاشىر .
 اوقو چاقدىر ، هم ده اينجە قلبى وار ،
 يوخسوللارى اينجىدىنده ملکە دار ،
 بوجق سىز ليك ئورە گىنە تو خونور ،
 باخىشىندان درين كدر اوخونور . . .
 روشن بعضا " آت بئلىنده ياتىرىدى ،
 زامان كئچىر بوياباشا چاتىرىدى .

اويا نىردى قلبىنده كى ووقارى ،
 يئتىشىردى حباتىنин باهارى .
 آت اوينا دىب ، او گلندە جولانا ،
 هامى قبطە ائديردى بو جوانا .
 على كىشى بىرگۈن ساحل بويونجا ،
 ايلخى سىنى او تار مىشدى دويونجا .
 قاش قارالىب گۈيىدە گونش سوننده ،

حسن خانىن واردىر چوخلو ثروتى ،
 گزيراء لده ايلخى سينين شهرتى .
 كورن آتلار ، بوز آيقىر لار ، كەرلر ،
 اوتلا ماغا چىخىر دوزە سحر لر
 ايلخى چىدىر على ، قمچى اليىنده
 يايلاقلارى گزير آتىن بئلىنده .
 قىرخ ايلدىركى ، خانا قوللوق ائله بىر .
 على كىشى جوانلارا سۆئىلە بىر .
 - قوش قاناد سىز اولا بىلمىز دنيا دا ،
 ايگىد آتسىز اولا بىلمىز دنيا دا .
 ياخشى آتلا طوفانلارдан كئچرسن . . .
 قاسىر قادان ، بورانلارдан كئچرسن . . .
 دايياناندا ايگىد ، يېھر قاشىندا ،
 سانكى قارطال دورور داغىن باشىندا . . .
 روشن آدلى بير اوغلۇ وار على نين

باش اندىرىپ دئدى : - اولو حسن خان ،
 اينديه جن هلە هئچ بير حكمان
 گورمه يىبىدىر بو آتلارىن تايىنى ...
 پاشا لاغا قويوب خانىن پايىنى ،
 دئدى : بئله آريق - اوروق يابىلار ،
 منيم كىچىك ايلخىمدا دا تاپىلار .
 بوسوزلاردىن غضبلندى حسن خان ،
 امرائلە دى ، ائولرييختان قودورغان ، -
 چىخار سينلار ايلخى چىنىن گۆزونو ،
 اوگۇرمە سىن بىردى گونش او زونو .
 ايلخى چىنىن گۈزلىرىنى اويدولار ،
 دايچا لارى ووروب باغان قوودولار .
 خان سؤيلە دى : هەرە تاپىر بايىنى ،
 آپار ، قوجا ، ايکى آريق يابىىنى .
 جەنم اول ، سن يور دومدان ، ائليمدن ،
 شكرائلە كى ، قورتارمىسان لۇلومدىن .

قوجا قويido اللرىنى گۆزونە ،
 قان فوارە ووروب آخدى او زونە .
 چال ساققالى قزل قانا بوياندى ،
 سانكى اونون يئر باشىنا دولاندى .
 ظولم اليىندىن اولدو عمرو زهرلى ،
 ائولريينە دوندو دردى ، كدرلى .
 بير يارالى آصلاح كىمى باغيردى ،

ايلخى يواش - يواش كنده دوننده ،
 بىردىن ايکى دايچا چىخدى خزر دن ،
 كاميل قوجا قاچىرمادى نظردىن ،
 دايچا لارى بير طوولە دە باغلادى .
 اوت ، سو وئردى ، طومار لادى ، ساخلادى .
 چوخدو حسن خانىن ياخىن دوستلارى ،
 قوناق گلىر آخىن - آخىن دوستلارى ،
 سارايىندا تئز - تئز مجلس قورولور .
 يە بير ، ايچىر خانىن كئفى دورولور .
 خانىندا لرا او خويورش قىللر .
 رقص ائله بير نازلى دىلىبر گۈزەللىر .
 بېرگۈن يىنه قونا قلىقدى باغيىندا .
 دوستو پاشا اوتور موشدو ساغىندا .
 قزل جامدا گلگۈن شراب ايچىردى ،
 آخشام اوستو ايلخى گلىپ كئچىردى .
 پاشا دئدى : - عزيز دوستوم ، حسن خان ،
 بير دايچا وئرسن منه بو ايلخى دان .
 بير - بيرىنە وروب ايکى اليىنى ،
 خان امرا تىدى ، چاغىردىلار علىنى .
 دئدى : - قوجا ، گئت ايلخى دان بيرات سەچ ،
 تاپىلماسىن يئر او زوندە تايى هئچ .
 على كىشى لايق بىلدى قيراتى ،
 بيردى سەچدى ايلخى سيندان دوراتى .

ایگید ، مغورو روشنی نی چا غیردی ،
 دئدى : - قیرخ ایل قوللوق اتدیم خانامن ،
 حاققیم ، ساییم بودور ، باتدیم قانامن .
 ائله بیل کی ، شیمشک ووردو روشنی ،
 خزان اولدو حیاتی نین گلشنى ،
 سویله دى کي ، آتا ، گئدیب من بوآن
 قصاصینى آلام آذغىن ياغى دان .
 علی کىشى دئدى : - اوغول ، تلسمه ،
 بير اوترى كولك كىمي تئز اسمه .
 وقت اولار کي ، سن طوفانا دونزىن ،
 چالخالانان بير عمنانا دونزىن .
 قدر تىنلە يئنیب بويوك اوردونو ،
 داغيدارسال حسن خانىن يور دونو .
 اينديسه گل مىنك آتىن بئلينه ،
 كىچمه يك بىز او نامردىن آلينه .

اوغول ، سویله ، گوروم بوراھارادىر ؟
 روشن جواب وئردى ، يا شىل دوزندير ،
 چاي ساحلى گول - چىچكلى چمندىر ،
 قوجا دئدى : - گئجه بوردا قالاريق ،
 باشقايئرده سحر مسكن سالاريق .
 چونكى بوردان چوخ كاروانلار كئچه جك ،
 چوخ ايلخى لار گلليب چايدان ايچە جك .
 راحت اولماز بىزە بوجاى قيراغى ،
 مسكن ائدهك گرك اوجا بيرداغى .
 سحر گونش افقلردن بويلاندى ،
 ماوى گوپلر آل شفقە بوياندى .
 چمن لييە نور سوزولدو هاوادان ،
 جيويلىتىلە قوشلار اوچدو يووادان .
 يوز رنگ آلدى چمندە كى چىچكلر ،
 نغمە دئدى اسن سرين كولكلر .
 آرتدى ينه اورييندە هيچان ،
 قايغى آلدى يازيق دردى قوجانى .
 بير زامانلار دوزن لرده گزىردى ،
 هر چمندن عطرلى گل اوزردى .
 ايندى عالم قارانلىق دير گۈزونه ،
 حسرت قالىب آل گونشىن اوزونه .
 چىخى دونسون بواوغورسوز دورانىن ،
 نئجه آغىر دردلرى وار زامانىن .

آتا ، اوغول آت بئلينه مىندىلر ،
 آت سئيردىب يولا طرف دوندولر .
 لۇتوشدور تې لردىن يئل كىمى ،
 درە لردى جوشقون آخان سئل كىمى .
 آخشام چوكدو ، گونش سولدو ، سارالدى ،
 يواش - يواش ماوى افق قارالدى .
 علی دئدى : - دنيا نئجه قارادىر ،

روش هر گون چویور، کهليک ووروردو.
 يئيردىلر اوون دادلى اتىندن -
 طبيعتين داغداكى نعمتىندن .
 ايچير ديلر شربت كىمى بولاقدان ،
 اوزادىلار بوردا گۆزدن ، قولاقدان .
 آتلا را دا روشن ياخشى باخيردى ،
 گونلر كىچىب بير چاي كىمى آخىردى .
 دايچالارى چىخار ماقچىن سيناقدان ،
 على كىشى دئدى : - اوغول ، ان داغدان ،
 سە بيردشومدا ، تىكانلىقدا قيرآتى ،
 سونرا همین يئر لرده چاپ دورآتى .
 گۈردون آتلار بودره مە دى سور داغا ،
 ئوبىرت سونرا گدىكلرده چاپماغا .
 سينا ماقچىن روشن مىندى قيرآتى ،
 شىمشك كىمى آچىلدى قول - قانادى .
 كىچدى شومدان ، آتىلدى بير تايدان ،
 كىچدى گئتدى تىكانلىقدان ، قايدان .
 جىزىلمادى هئچ قيرآتىن دير ناغى ،
 ياخشى كىچدى دور آتىن داسىناغى .
 على كىشى چوخ سئوبىندى بوجالا ،
 دئدى : - ايندى آتى چاپاق دوردىنالا .
 قىصاصىمى آلاق آزغىن ياغىدان
 ائولر يىخان ، خانمانلار داغيدان ،

سۇ دىرمەدى كەرىنى اوغلونا ،
 آتا ، اوغول دوشدولردا غىولونا .
 شىمشك اولوب ايلدىرىما دوندولر ،
 يوخوش قالخىب ، قايلاردان آندىلر .
 آز قالىرىدى آخشام گونش باتماغا ،
 يئتىشىدىلر خىلى اوجا بىرداغا .
 قوجا دئدى : - عمور باغىم ، چمنىم ،
 گلدىيىمىز يئر هارادىر روشنىم ؟
 روش دئدى : - آتا چىلى بىرداڭدىر ،
 اوستوموزدە بولود قالاق - قالاقدىر ،
 قوجا دئدى : - اوغول بوردا قالارىق ،
 قارتال كىمى داغدا يووا سالارىق .
 آتا ، اوغول تاپدى كىچىك سىغىنجاق ،
 بويئر لرده طران سوزوردو آنچاق .
 سال قايدا يوكسلتىدىلر بىر قايا -
 باشى گويم يئتىشىرىدى آز قالا .
 آتلارچىن دا داشدان طوولە هوردولر ،
 آز زماندا بير خىلى ايش گۈردولر .
 زىروه سى چوخ چىلى اولان بوداغدا ،
 آخىردى بير آينا كىمى بولاق دا .
 هر طرفده واردى زريش كوللارى .
 گورونوردو داغدان كاروان يوللارى .
 آتا ، اوغول سحر تئزدىن دوروردو ،

حسن خانین دوندرهک بیز باختینی ،
 آلت - اوست ائدهک سارایینی تاختینی ،
 روشن چاپدی شیمشک کیمی قیرآتی ،
 علی کیشی - یئل قانادلی دورآتی .
 یول اوستوندہ دایا نمیشدی بیرقوجا ،
 بویو پهرهن چینارلارتک چوخ اوجا .
 زومرود قاشلی کمرواردی بئلیندہ
 پارلا ییبردی مصری قیلینج الیندہ .
 اشاریله یولچولاری ساخладی .
 چوخ دقته باخیب اول یوخلادی .
 تانیبینجا گنج روشن له علی نی ،
 محبت له سیخیب اولو الینی
 او روشه دئدی : - مصری قیلینجیم ،
 قیندان چیخسا ساچیر آلو ، قیغیلچیم ،
 آل ، بو سلاح قالسین سنه یادگار ،
 گورورم کی ، سنده آصلان گوجو وار .
 قیر آتینلا ، قیلینجینلا ، اوغول سن
 داغдан بؤیوك ار دولاری ینرسن .
 ویدا لاشیب قوجا ایله حرمت له ،
 آتا - اوغول آت چاپدیلار سرعتله .
 حسن خانین چوخدو ینه قوناغی ،
 کیف ائدیردی ، یامان سازدی داماغی .
 اعیانلارلا سارای داشیب قایناپیر ،

گوئر چین تک قیزلار سوزور ، اویناپیر .
 او جال میشدیر کامان سئی ، تار سئی ،
 خانندہ نین ملاحتلی نغمہ سی .
 آل شرابلا دولور بوللور قدح لر ،
 پاریلدا بیب ساچیردی نور قدح لر .
 آنا سیلا روشن چاتدی سارایا ،
 گوئردو خانی بیک لر آلیب آرایا
 اطرافیندا پروانه تک دولانیر ،
 اعیانلارا گول رنگلی می پایلانیر .
 نعره چکیب روشن دئدی : - حسن خان !
 قانلار توکوب ، ائولر بیخان حکمران !
 یادیندادی ، جاناوار تک قودوردون ،
 سن آنامین گوزلرینی اویدور دون .
 گلدیم سندن من انتقام آلماغا .
 آلیشمیسان دور اندان کام آلماغا .
 بیلمیر سن کی ، چرخی دونر دورانین ،
 هرآن باشقابیر حکمو وار زامانین .
 چیخ گوستر ئوز هنرینی میداندا ...
 حسن خانی سوْز گوتوردو ، بیر آندا
 قلنچینی چکیب گئتدی قاباغا ،
 هجوم اتدی او روشنی وورماغا ،
 روشن حاضیر دایانمیشدی بايقادان ،
 بیبر ضربه ده خانی سالدى آياقادان .

بير چاخشا دوشدو در حال سارايا .
 بويور دولر پهلوانلار هارايا .
 تانيديilar ايلخى چينين اوغلونو ،
 هر طرفدن كسيب اونون يولونو
 قيشقير ديلار : - ايشه باخ بير كوراوغلو ،
 چوخ قدرتلى حكمانى ئولدوردو .
 عظمتلى حسن خانى ئولدوردو .
 بو سوز لردن روشن اولدو عصبي ،
 دنيز كيمى آشيب - داشدى غضبي .
 او باشладى شمشير قلنچ وورماغا .
 ايگيد ليكلە ياغيلاري قيرماغا .
 مصرى قلنچ پارلاياندا هاوادا ،
 توکولور دوش - لش اوسته داوادا .
 قيرآت بعضا " تېپىيىلە ، دېشىلە ،
 بعضا " ايشه قالخان كيمى دوشويلى
 دشمنلىرى قىريپ يئرە سريردى ،
 يوز آتلىبىيا بيرآت سينه كۈرۈدى ...
 چوخ قىريلدى خانين نايىب - نوكرى ،
 على بىلدى چوخ دوپوشوب روشنى .
 برك يورولوب ، الدىن دوشوب روشنى .
 دئدى : - اوغول ، سورقيرآتى ، قاچاق بىز ،
 قارتال كيمى يوردموزا اوچاق بىز .
 سووو ماچقىن آغىر قانى - قادانى

آتا - اوغول ترك ائتدىلر ميدانى .

 قيرآت دوندو قاسىر غايا ، طوفانا ،
 دورآت - داغدا اوچان ايتى دومانا .
 آتلار كىچيك بير تىپه نى قالخاندا ،
 روشن دونوب آرخاسينا باخاندا
 سوپىلە دى كى ، كەر آتلارين اوسته ،
 آرد يىمىز جاڭلىرى بويوك بيردىسته
 على دئدى : - سورشوملۇغا آتلارى ،
 ساققىز كيمى قالىن پالچىق قاتلارى
 مانع اولار ، گله بىلمىز ، ياغيلار ،
 آتلار باتىب قالار ، دسته داغيلار .
 قارا شومدا روشن گىل آت سوردولر ،
 كەر آتلار باتلاقلىغا گىردىلر ،
 ايليشدىلر ديزە قدر پالچىعا .

 گورونمە يىب قارا شومدان آت چىخا ...
 روشن بيرده باخىب دئدى : - نوز ، دومان ،
 يوكسە ليبدىر گوئىھ ، گلىر آرخادان
 يوزە قدر قارا آتنى ايگىدلر ،
 زره گىمەيش يئل قانادلى ايگىدلر .
 فكرە گىتدى على كىشى بيرآنلىق ،
 دئدى : - بىزى قورتاراجاق تىكانلىق -
 سە يىردا آتى تىكانلىقدا ، آرسلانىم ،

چىخا بىلىمزا اوردان آزغىن دشمانىم .

قىرآت ، دورآت تىكانلىغا گىرنده ،

آرخاسىنجا ياغىلار آت سورىنده ،

قارآاتلار تىكانلىقدا ايليشدى .

آتا - اوغول لذت آليپ گولوشدو .

آت سور دولرى ينه خىلى قاباغا ،

دوندو روشن آرخاسينا باخماغا .

گوردوگلىرى بير دسته آغ آتليلار ،

آز قالىبىدىر چاتسىن قىوراق آتليلار ،

على دئدى : - اوغول آتى سورداغا ،

آغ آتلاردا قاناد اولماز اوچماغا .

قىرآت ، دورآت دونوب اولدو ايلىرىم ،

ئىچە داشلىق كىچدى ، نىچە سىلدىرىم

آغ آتليلاردا يولوندا قالدىلار ،

ئوز لرينى الدن - دىلدن سالدىلار ،

قىشقىر دىلار : - گور نىچە بير كور اوغلو ،

شىمشك كىمى كىچىر ، گىدىر هر يولو .

آتلارينىن فرقى يوخدور دوماندان ...

هر اوپادا ، هر يئرده اوزاماندان

ائىل كور اوغلو آدلاندىرىدى روشنى ،

چىچكلىنى اونون عمور گلىشنى .

سۇز مولكوندە بير گلستان ياراندى ،

كور اوغلو دان نىچە داستان ياراندى .

(٢)

چىلى بئلده چوخ اوجادىر قالالار ،
قالالاردا شاهىن - شونقار بالالار !
داغ باشىندان چىسىكىن دومان سورونور ،
آرسلان كىچىر ، بوردا پىنك گورونور ،
كور اوغلو نون سىسى توپۇپ هر يانى ،
گىزىر آدى بوتون ئىلى - اوبانى .
توبلانىبىدىر دورە سىنە دلىلر ،
سسى وئىريلر - نعرە سىنە دلىلر ،
گورونمهبىر قالا دومان اىچىنده ،
كلىپ يولدان بويوك كاروان كىچىنده
جوشوب - داشىر سئە دونور دلىلر .
چوخ سرعت له داغدان انير دلىلر .
كاروان لارىن قاباگىنى ساخلايىر ،
گوجلولرىن قوللارىنى باغلایىر .
بيڭ زادەلر ، بىزىر گانلار سوپولور ،
آدىلى - سانلى بويوك خانلار سوپولور .
پاشالارىن آتى ، مالى ، قوماشى ،
وارلىلارىن ، تاجىلرىن قاش - داشى
تالان اولور دلىلرىن ئىيندە ،
عمور لرى سولور خزان يئلىيندە .
هر ماحالى توتور شاءنى - شهرتى ،

آلاگوزلو ، قلم قاشلى نگارا ،
 آى قاباقلى ، بولود ساچلى نگارا .
 يولانماق چين نازلى يارين ائلينه ،
 ساز گوتوردى ، ميندى آتىن بئلينه ،
 دليلرى دئدى : - آمان كوراوغلو !
 آياق ساخلا ، گئتمە ، داييان ، كوراوغلو !
 سن قال ، گئدك بيز نگاري گتيرە ك ،
 سنى يارين وصالينا يتيرەك .
 ياداڭلارده طوفانلاردا قالارسان ،
 چتىن لى يە دوشوب داردادا قالارسان ،
 قوج كوراوغلو دئدى : - باختىم ياراولسا !
 دوست يولوندا بوران اولسا ، قاراولسا ،
 قورخوم يوخدور ، كوهلىنىمى چاپارام ،
 گئدىب من ئوز سئوگىلىمى تاپارام .
 او گوزهله بىلدىرە رم آرزو مو ،
 دىلەندىريم نگارىم چين سازىمى .
 داغدان آشى ، قىرات گىلى جولانا ،
 دوندو گىنىش دوزن لرده جىرانا .
 او زون يوللار قارشى سىندا گوڭىدى ،
 دوز اوتۇز گون ، اوتۇز گئچە يول گىلى .
 آى باتمىشدى ، آز قالىرىدى سحرە ،
 چاتدى بويوك ، آباد كوشاد شەھە . . .
 او ، راست گىلى بىرآغ ساچلى باغانى ،

كوراوغلو نون يوكسليردى قدرتى .
 اطرافىندا قەھرمانلار آرتىرىدى ،
 مرد اىگىدلەر ، پەلوان لار آرتىرىدى .
 بېرگۈن يىنه قالخدى گويمە تۈز - دومان ،
 گۈروندى بېر عضمتلى كاروان .
 قەھرمانلار چىلى بئىلەن آشدىلار ،
 دالغالانان دنيز كىمى داشدىلار .
 بورودولر بېرجه آندا هەريانى ،
 ساخلادىلار عضمتلى كاروانى .
 سوپوب بوتون اىپپىنى ، شالىنى ،
 تالادىلار واللىلارين مالىنى .
 آلدىقلارى غنىمت لرا يىچىندا ،
 بوكوھر لر ، بۇشوت لرا يىچىندا
 بېر قىز شىلى واردى بئرلى - بىزكلى .
 چىچىۋە سى ياقوت ، زومرۇد چىچكلى ،
 يازىلەمىشدى چىچىۋە نىن آلتىندا
 گوئى يىن لە صاف قىزىلىين قاتىندا .
 بوقىز جانلار آلان گۆزەل نگار دىر ،
 ايستانبول دا آتاسى حىمىدار دىر .
 كوراوغلونون ئورگىندا چوخ درىن
 بېر اېز سالدى عشقى نازلى دلبرىن .
 سانكى بىلەن قىز گولە وورولدو ،
 بېر كونولدىن مىن كونولە وورولدو

سالام وئردى ، باغبان ايگىد جوانا —
 باخىب دئدى : — گورونوركى ، بوراسن ،
 اوzac يئردىن بىر مقصىد چون گلمىسىن ؟
 بوسۇزلىرى دىينلە يىنجه كوراوغلو ،
 تارى چالدى اينجه — اينجه كوراوغلو ،
 دئدى : — آتا وورولموشام نگارا ،
 سئوگىلىيم چىن گلمىش بوديارا ،
 كمك ائله ، يئتىير منى ووصالا ،
 قويما باتسىن اميد گىيم قومسالا .
 قەھرمانىيم گلدى اونون خوشونا .
 دئدى : — اوغول ، انگل آچما باشينا .
 استامبولون قودور قان حكمدارى ،
 وئرمىزىنە آلا گۈرۈلۈ نگارى .
 غربت ائلده بولانارسان قانينا ،
 دۇئن يور دونا ، حىفىن گلسىن جانينا .
 قوج كوراوغلو دئدى : — آتا ، سوبىلە سن
 بئلە ايشى نىجە روا گورورس .
 عاشق دردن يانسىن هجران اودونا ،
 ھم دە اونون لکە گلسىن آدىنا .
 وار قىرااتىم ، ايگىدىلىييم ، ياراغىيم ،
 قربت ائلده اولسان اگر داياغىم
 دۇيىشىلدە دشمن لرى يۈنە رم ،
 من نگارلا يور دوموزا دۇنە رم .

قوجا گوردو كوراوغلو دا عنادى ،
 سوزلىرىندىن مقصىدىنى آنلادى .
 بىلدى كى ، داغ عظمى وار بو قوچاقدا ،
 دئدى : — اوغول ، صاباح اركن بوباغدا
 اولا جاقدىر گوزهل لرىن يېغناگى .
 واردىر دىلپر — سئوگىلىيتن قوناغى .
 گلىر بورا نگار خانم هر هفتە .
 گئت آتىنلا دالدالان بىر طرفده .
 بوجئىجەنى باغدا قالدى كوراوغلو ،
 درين — درين فكرە دالدى كوراوغلو .
 اولدوزلارى سابدى گۆپۈن اوزوندە ،
 مىن بىر خىال گلدى دوردو گوزوندە .
 سئير ائله يىب باغداگلو ، گلزارى ،
 خىاليىندا جانلادىردى نگارى .
 قزل گولدىن دوپوردو يار قوخسو .
 گوزلىرىندىن چكىلىمىشدى يوخسو .
 سو دا ياتسا ، ياتماز هجران خستەسى . . . .
 گلدى باغا قىرخ قىزىلارين دستەسى ،
 آلا گوزلوقارا تئللى نگارى ،
 شوخ بئرىشلى ، اينجه بئللى نىگارى .
 گوروب اسى كوراوغلو نون اووه يى .
 چايلار كىمى جوشدو — داشدى دىلەمى .
 دئدى : — فراق آتنىشىدە يانىرىدىم ،

(يايidan چىخىب اوخ دگمىشىدى ھدفه .)
 يوللاندىلار قىرات اولان طرفه .
 كوراوغلو تئز مىندى آتىن بئلىنه ،
 كەچدى قىزىن كەربندى اليىنه ،
 آياغىنى اونون يئردن قوپاردى ،
 جسور طران ، گوپير چىنى آپاردى .
 باغداسىن — كوى دوشدو . ساراي قىزلارى
 فرياد اتدى — قاچىر تدىلار نگارى
 پەلوان لار ال آتدىلار قىلىنجا ،
 آت چاپدىلار كوراوغلونون دالىنجا .
 كوراوغلو بىر آن داچىخدى شەردىن ،
 دونوب باخدى آرخارسىنا او ، بىردىن .
 گۈرۈدى سانكى جوشوب — داشان سئل گلىر ،
 آرخاسىنجا بوتون ماھال — ائل گلىر .
 نگار دئدى : — سن كى ، منى قاچىرتدىن ،
 بىر بولبۇلو يوواسىندان اوچورتدىن ،
 قويما دوشسون قوز قۇنلارين اليىنه ،
 چاپ سر عتلە آپار چىلى بئلىنه .
 قوچ كوراوغلو دئدى : — مرد — مردانه
 گرگ گىريم دشمن لىزله ميدانه .
 قىلىنج ووروب شش پر آتىم دويوشده .
 بىر آرخادىر منه آتىم دويوشده .
 پەلوان لار كوراوغلونو ھاخلادى ،

گئجه — گوندوز ، نگار ، سنى آنيردىم .
 فرق يوخ ايدى گوندوزىمده ، گئجه مده .
 شىولرى منىم قەھر اولوركىن پىنجمدە ،
 آهو گوزلۇ اولدوم سنين اسىرىن ،
 محبت دېر ھر معناسى بوسىيرارىن .
 هەچ دويوشده من آيىلن دېيلىدىم ،
 گوز للېيىن قارشى سىندا آيىلدىم .
 داغلار كىمى يىنيلمزى ووقارىم ،
 موما دوندو قلبىم ، نازلى نگارىم
 گوزەل يارىم وئرال — الە منىم لە ،
 گل يوللاناق چىلى بئلە منىم لە .
 نگار دئدى : — نە جرئت لە منه سن ،
 ايگىد اوغلان ، بئلە سوزلۇر دېيرىن
 قىرخ اينجە قىز وار سولومدا — ساغىمدا ،
 ايندىيىھە جن قوش اوچما بىب باغيىمدا .
 سۆйلە بوراسن نە آدلا گلمىسىن ؟
 يوخسا اوچوب سن قانادلا گلمىسىن ؟
 قوچ كوراوغلو دئدى : — يوخسا قانادىم
 واردىر منىم يئل يئر يىشلى قىرا تىم .
 قاباغىندا شىمشك بئلە داياماز ،
 گۈز گۈرمە سە ، بونا آغىل ايانماز .
 نگار دئدى : — گوستەر منه قىرآتى ،
 گۈرۈم كولك كىمى اوچان بىرآتى .

قەھمانىم قىرآتىنى ساخلادى .
 هانسى اىگىد گورسە بونجا قوشۇنو ،
 ايتىردى ئوز آغلىنى ، هوشۇنو .
 قاياكىمى مەكمەم دوردۇ كوراوغلو ،
 شش پەرتى قىلىنج ووردو كوراوغلو .
 يارالىلار دونوب سولغۇن يارپاغا ،
 خزل كىمى توکولدولر تورپاغا ،
 كوراغلوونون سىسى توتوب هريانى ،
 خرمن - خرمن اوە ساچىرىدى قالخانى .
 قىرآت قىزىب تاپدا بىردى لش لرى ،
 چئىنە بىردى ، گمى رىرىدى باشلارى .
 ياغىش كىمى اوخ اوچوردو هاوادا ،
 كوراوغلو دا يارالاندى داوادا .
 آرسلانىمەن وضعىتى آغىرىدى ،
 ھەر طەدن اوستونە اوخ ياغىرىدى .
 هارايىنا گلدى چاتدى دليلر ،
 قىلىنج ووردو ، آت اويناتدى دليلر .
 كوراوغلوونو چىخار تىدىلار آرادان ،
 قويما دىلار چوخ قان آخسین يارادان .
 اووجوسونا علاج اتدى شكارى ،
 ملھم قويدۇ ياراسينا نگارى .
 دويوشىلدەن چىخىب اىگىد ووقارلا
 چنلى بئله گلدى يارى نگارلا .

نئچە گوندو گۈزلە بىردى بولۇنۇ ،
 ئوز باغرىينا باسىدى على ، اوغلۇنۇ ،
 چنلى بئلده توى مجليسى قورولدو .
 نئچە - نئچە جىران - چوبۇر وورولدو . . .
 يوخدوسايى قرقا وولۇن ، كىلىيىن ،
 اتى شىرىن قوزولارىن ، املىيىن .
 داغ دۇشوندە قالانمىشدى اوچاقلار ،
 دادلى كىباب بىشىر يىرىدى قوچاقلار
 اىگىدلرىن كۈنۈل آچان نغەمەسى ،
 توتكلرىن اينجه ، سازىن خوش سىسى ،
 عكس ائدىرىدى باشى قارلى داغلارا ،
 چالىنيردى زورنا ، داۋول ، ناغارا .
 چنگى سىسى تىتەرە دىرىدى هريانى ،
 ھور كودوردو داغدا گىز جىرانى .
 نگار خانم الل سازىنا وورولدو ،
 كې شاف بولاق كىمى دورولدو
 چنلى بئلده كەچن تويidan ، دويوندى . . .
 او ، سارايا نفترت اتدى بوگوندى .
 سئودى داغلار قوبىنداكى حياتى ،
 ئوزگىنە ياتدى چوبان - باياتى .
 كوراوغلو دا چوخ سئويردى نگارى ،
 اونسوز بىر آن اولما بىردى قرارى .
 نكار يالنىز دگىل حىات يولداشى ،

کوراوجلونون اولدو ياخين سيرداشى .
 سيلاحلا نيب قلنچ آلیب الينه ،
 دوبوشلرده مينيردى آت بئلينه .
 کوراوجلو گون کئچير ميردى دعواسيز ،
 (ايگيد اولماز اصلا قان سيز ، قادا سيز .)
 عمر ائديريدى قايلارين ايچينده ،
 بورانلارين ، گوجلو قارين ايچينده .
 گاه ياغيشلاراله نيردى ، گاه دولو ،
 بوردا گون لر سك سكى ، قورخولو !
 قوجاليردى على كىشى گون — گوندن ،
 بوكولوردو بئلى حيات يوكوندن .
 قارانليقدير عالم گوئز سوزانسانا ،
 على چين ده دنيا دونوب زندانا ،
 خاطرينه دوشور گنج ليك چاغلاري ،
 چوخ دلاشىپ كەلن اوسته داغلارى ،
 قوش قونمايان قايلاردان كئچىپ دى .
 شربت دادان چشمە لردن ايچىپ دى .
 ايىدى آرتىق ضعيف له يىپ بدنى ،
 حس ائله مير قارشى سيندان ئونه نى .
 بىلىرى ، اولوم شربتى نى ايچە جك ،
 بوگون — صباح بو دنيا دان كوچە جك .
 اوغلو تئز — تئز گلىرى اونو گورمه يه ،
 ظفر لريين مىزدە سىنى وئرمە يه .

بوگون ينه ئوز قهرمان اوغلونو ،
 ئوپوب بيرده قوجاقلادى بويونونو .
 دئدى : — اوغول بئله اولوب ازلدن ،
 عمرон — گونون فرقى يوخموش خزل دن .
 قوجالدين مى ، توتار قالمير بىندە ...
 هميشه ليك بير سفره گئىندە .
 اوولادينا دئيب ئورەك سۆزۈنۈ .
 قويمايا سان قلبده گرگ سۆزۈنۈ .
 اوغول ، قېرىم اولار بوداغلار منيم ،
 سنه نئچە وصيتىم وار منيم .
 روحداش دوشىمە گوجلو گورسۇ دشمنى ،
 اميد سىزلىك سارسىتماسىن هئچ سنى .
 ايگيد لريين متانتى ، هنرى ،
 يارادىب دير دويوشلرده ظفرى .
 هردو يوشدن اول تىبىر اولمالى .
 داغ يىخماغا دوستلارال بىر اولمالى .
 سن هميشه وقارينا آرخالان .
 بيرده ياخين دوستلارينا آرخالان .
 ياخشى دوستون چك ھر زمان نازىنى ،
 قلنچ قدر سئواوج تللى سازىنى .
 قلنچ دان دا چوخدور سۆزۈن قدرتى ،
 جان كىمى سئو بىزىم شعرى ، صنعتى .
 آتا كىمى باخ بو كىچىك اوردونا ،

يا دايلى نى بوراخما ئوزيوردونا .

دليلرين داغيلسالار باشيندان ،

اشر قالماز تورياغيندان ، داشيندان .

آرسلان داتك اولسا بيرگون باسيلار ،

يالنيز قالان ايگيد داردان آسيلار ...

قوجا دئيب بيتييردى سون سۈزۈنۈ ،

ابديليك يومدو سونرا گوزۇنۇ .

(٤)

قوج كوراوغلو قهرمان دى ، قوچاقدى ،

لاكين اونون قلبى ده چوخ يومشاقدى .

آتا سينا قىرخ گون ماتم ساخладى ،

داغلار داكى بولود كيمى آغلادى ،

بير تسلى اولدوا اونا نگارى ،

بيردە ياخين دوستلارينين ايلقارى .

آرتىر مىشدى دليلرين سايىنى

دويوش لرده خانلار آلىپ پايىنى ،

محوا ولوردو كوراوغلونون اليندە .

سحر لرى آچىردى آت بئليندە .

بعضا ايسه كنده ، تويدا ، ماغاردا

عاشىقلارين گىيندىبىي پالتاردا ،

سۈز قوشور دو ، ساز چالىردى كوراوغلو ،

نغمە كارتىڭ اوچالىردى كوراوغلو .

بير يازگونو هاوانىن خوش چاغىندا ،

نيكار خانىم اوتورموشدو ساغىندا ،
عاشيق جنون كوراوغلونون سولوندا ،
دليلرين گوزو كاروان يولوندا ... ،
توكولوردو داغدان گوموش شلاله ،
آللو و كيمى پارلاييردى هر لاله .
گوي ئوزوندن كئچيردى صاف بولودلار .
اپىك كيمى اينجه ، شفاف بولودلار .
بىر مارال نان ايکى كورپە ياوروسو ،
 DAG دوشوندە بىر بولاق دان ايچىر سو ،
اور كى - اورك اطرافينا باخىردى
اوزاقلار دان هر دن شىمشك چاخىردى ،
بولوحە نى سئير الله يىب دقت له
كوراوغلو يا دئىدى نگار رقت له .
- زمان كئچىر ، ئوتور بىزىم ياشىمىز ،
گون گله جك آغار اجاق باشىمىز .
بالاسى وار هر ككلېيىن ، قارطالىن ،
قوزوسو وار هر جىرانىن ، مارالىن .
لاكين بىزىم سونسوز قالىر آديمىز ،
يانىمىزدا يوخدور بىر اولاد يىمىز .
اولاد سىز بىر قادىن هئچ شاد اولارمى ،
درىدىن ، غىمن بىر آن آزاد اولارمى .
بودىد منىم اورگىمە چكىر داغ ،
دلى كونلۇم آلۇلانىب يانا جاق

بير اولادين حسر تيله هر زامان .
 بو دنيا دان گئده جه يم نيكاران .
 آناليقدير قادين ليفгин غورو ،
 عزيز اولاد آنالارين گۆز نورو .
 بارگتيرهن آغاج اولور ده يېلى ،
 اولادسيز بير آنا دئيل بېھرلى .
 كوراوغلونو بو سوز يامان كئورلتدى ،
 ئورگىنده دردى ، غمى غئور اندى .
 عاشق جنون دئدى : — اولاد ياخشى دير ،
 آنالارچىن خوشبخت ليبيين ناخشى دير .
 يوخدور لاكىن درد چكمه يىين معناسى ،
 بودنيادا هر دردين وار دواسى .
 وطن اوغلو هر آنانين اوغلو دور .
 بيزيم ائللر يتيم لرلە دولودور .
 آتالارى قير يلىپ دير داوادا ،
 كوريه قوشلار ياتسادا بير يووادا ،
 بو اوشاقلار يورد — يوواسيز دولانير ،
 سفالتنين پنجه سينده اودلانير ،
 من عاشق ليق ائله ييركن گز مىشم ،
 يتيم لرين كىرىنى سە زمىشم .
 بير اوغلان وار آدى ايگيد عيواز دير ،
 چوخ مغۇرۇ دور ، آرسلان لارى سايماز دير .
 ايگيد لىك ده رستم كىمى قەھرمان ،

گۆزەل ليكده يوسف كىمى بير اوغلان .
 نزاكتده محمود شاهين آياذى ،
 هامي سئوير بو مهربان عيوازى .
 قەھرمانلار گئديپ اونو گتىرر ،
 نگار خانم ائولادلىغا گوتورر .
 بوسۇزلىردن نگار گول تك آچىلدى ،
 چنلى بئله سانكى شفق ساچىلدى .
 قوج كوراوغلو آت بئلبنە توللاندى ،
 عيواز گىليلين اوباسينا يوللاندى .
 قاناد لاندى قيرآت اولدۇ ايلدىريم ،
 آشدى نئچە گئدىك ، نئچە سىلدىريم .
 قاسيرقايا دوندو گنىش دوزنده ،
 آياغىنى قيرآت يئردن اوزىنده
 حسس اتىميردى چوکكلىيى ، هامارى .
 كسىلىيردى سانكى يئربىن دامارى .
 گودەلىر دى يوللار ، ياللار ياما جلار ،
 بير چپ كىمى گورونوردو آغا جلار .
 ماوى گوئىدە آغ اولدوزلار ياناندا ،
 قەھرمانيم توز اىيچىنده ، دوماندا
 گلدى چاتدى قارا تىكان چولونه .
 عيواز گىليلين اوباسينا ، ائلينه .
 بير آز گئزدى كنده اويان — بوياتى ،
 گوردو كىچىك بير دمیرچى دكانى .

دمیرچى يه دئدى — ناللا آتىي ،
 سورمك اولماز بئله حالدا آتىي ،
 يولا دوشوم گرگ گئديم بير آزدان ،
 سيزه خبر كيمدن ، خبر عيوازدان .
 شاگرد گوتور موشدور اونو دميرچى ،
 عيوازدا واردىر بير ايگىدىنر گوجو .
 ايش لتسه ده اوستا اونو قول كىمى ،
 سئويردى مهربان بير اوغلو كىمى ،
 كوراوغلونو گۈرۈب ، قايقار گوزوندن ،
 قير آتىندان ، صحبتىندان ، سوزوندن ،
 گىيمىندان ، آغ صدفلى سازىندان ،
 تانيمىشدى اوستا ، ئۆز عيوازىندان —
 نىگاراندى بىلىرىدى كى ، كوراوغلو ،
 سبب سىز گلمه يىب ، اوذاق بير يولو .
 آپارماغا ايگىد اوغلان آختارىر ،
 هراوبادا او قەھرمان آختارىر .
 اىسته مە دى گورسون اوغول فراقى .
 كليد لە دى عيواز اولان اوطاڭى .
 سونرا گلدى ناللاماغا قيرآتى .
 ايکى ايگىد ها چالىشدى بير آتى
 ساخلايا بىلمە دى ، قيرآت هوركوردۇ ،
 ديرنا غيلا يئرى اءشىب سۈكۈردو .
 عيواز گوروب بو غريبە صحنه نى ،

دوشوندو كى ، هر آتى ، هر كەلنى
 نالاياندا آياغىنى تو توردوم .
 ايشلە يردىم من قان تره باتاردىم .
 اوستا بوردا منى نچىن كىزله بير .
 مەگر بىزى بير فلاكت گۈزله بير .
 بير گوج ووردو تئز قاپىنى چىخاردى .
 اىسته سىدى عيواز داغى يىخاردى .
 گلدى ، آتىن آياغىندان يابىشدى ،
 چوخ اللشى ، قىرآت خىلى چاربىشدى .
 آخر تسلیم اولوب ساكت دايىندى .
 هاوالى آت چوخ سرعت له ناللاندى .
 گوروب عيواز داكى گوجو ، قوتى ،
 كوراوغلونون آرتدى يامان حىرتى .
 دميرچى يه سۈيلە دى كى ، گرك سن .
 بونومنە أغوللوغا وئرە سن .
 دمير چى نىن قانى يامان قارالدى ،
 سانكى عمور باهارى نى قارآلدى .
 دئدى : — اگر ئولوم كىسى يولومو .
 من وئرمە رە سەنە عزيز اوغلو مو .
 غضبىندن آلولاندى كوراوغلو .
 شىمشك ووران كىمى ياندى كوراوغلو .
 باخدى دميرچى يه طرف قيقاجى ،
 سۈزلر اونا گورو نموشدو چوخ آجي .

يومشا تميشى بير موم كىمى اوئرى .
 كندىرلىرى گئل آچ دئدى قولومدان ،
 چاي تك جوشوب من چيختارام يولومدان ،
 كوراوغلو سوپىلدى . — قطعى قراريم ،
 بو دورسنى قولو باغلى آپاريم .
 عيواز بير كوج ووردو ، قىردى كندىرى ،
 دئدى : — سوزوم — سوزدور منيم قهرمان ،
 گئدك ، سنه قوللوق ائديم هر زامان .
 گوردو گئدир ئورگىنinin پاراسى ،
 دميرچى نين قالمادى بير چاراسى .
 كوراوغلو يا دئدى : — اوغلوم عيوازى ،
 ايلده گرك اوج — دورد دفعه سن آزى ،
 منه قوناق گوندە رە سن ، گوروشوم .
 بودور سندن ، قوج كوراوغلو خواهشيم .
 عيواز آدى اشيدىنجه كوراوغلو ،
 دالدى بوبوك بير سئوينجه كوراوغلو ،
 ساندى اونا وئريب لر بودنيانى ،
 قوجا قلايىب اوپدو ايگيد اوغلانى .
 دئدى : — اوغول ، من سنين چين گزيردىم ،
 دردله ، غمله اورگىمى اوزوردوم .
 قيرآتا مين ، دونك اسن يئله بىز ،
 چوخ سرعت له گئدەك چىلى بئله بىز ،
 كەلن آتىن يالمانينا ياتدىلار ،

سانكى زھر قاتىلمىشدى قىندىنە ،
 ال آتدى عيوازىن كمر بندىنە
 فالدىرا بىلەم دى اوно يئريندن .
 ايڭى دفىدى بيرآه چكدى درىندن
 عيواز دئدى : — من سن دىيىن دىگىلم ،
 آسانلىقلا تسلىم اولوب ^أيېيلم .
 ايکى ايگيد گولشىم يە گىريشىدى .
 چار پىشماغا ، اللشىم يە گىريشىدى .
 قهرمانلار دايىانمىشدى اوز — اوزه ،
 ايکى نرتىڭ چارپىشىرىدى دىيز — دىزە .
 هەچ بېرىنىن اولمادى بير خطرى ،
 گولشىم دە اوستۇ نلويو ، ظفرى ،
 عيواز ائلە بىل كى ، آغىر دميردى ،
 قوج كوراوغلو دوداغىنى گمیردى .
 گوردو كار آشمېرى گوجلو بىلەن ،
 باغىردى بير نعرە چكدى اوركەن .
 بو نعرەدن سانكى ، باغرى يارىلىدى ،
 بېرجه آندا عيوازىئە سريلىدى .
 كوراوغلو تئز قوللارىنى باغلادى ،
 ائلە بىل كى ، دميرچى نى داغلادى .
 بېر آز صونرا عيواز آچدى گوزونو ،
 قولو باغلى گوردو يئرده ئوزونو ،
 كوراوغلونون ايگيد لېگى هنرى .

چاپیب اوно ، چنلى بئله چاتدىلار .
 قارشىلادى نىگار ايكي شاهبازى ،
 كوراوجلوينان اوغوللوغۇ عيوازى .
 دليلرین كئفى يامان كوكىدى ،
 چنلى بئله بير قىهرمان داڭلدى .
 هم اىكىددى عيواز ، هم دە گوزل دى .
 شرفينه اوونون شنلىك دوزەلدى .
 ئىلللى گئدىب قىهرمانلار جوشدولار ،
 عاشيقلار ساز چالىب ، سوزدە قوشدولار .
 نگارىن داچىچىكلندى آرزوسو ،
 چوخ بوبىك دواولاد عشقى ، دوبغوسو .

(٤)

كوراوجلوونون دويوش لرده ظفرى ،
 مات قويىمشدو ياخىن ، اوواق ائللرى .
 خانلىق لارى آلت اوست - ائدىب داغىدىر ،
 اودىئىرىدى بىگ ، لرائله ياغىدىر .
 ظلم او دوندان گرك اثر قالماسىن ،
 خانلارىن حكموندە كە سر قالماسىن .
 يوردو موزدا درە بىگ لىك يارادان ،
 نئجه خانلىق گوتورولدو آرادان .
 ئولكە مىزدە ان قدرتلى حكمان ،
 قانلار توكن پرويز خان دى اوزامان .

٤٣

كوراوجلوونون عملىندىن ، فعلىندىن ،
 زارا گلېب داد چىركىلىنىن
 قودوز كىمى بوخان زنجير چىنه بىر .
 اعيانلارى يېغىب بىر گون سۆئىلە يېر .
 كيم باغلاسا كوراوجلوونون قولونو ،
 توتوب وئرسە منه داغلار اوغلۇنو ،
 آغىر لىقى قدر قىز آلاجاق ،
 سارايىمدا باش وزىرىم اولا جاق .
 سرايدا بىر ابليس واردى : حمزە بىگ ،
 باشى كچل ، سير صفتى مىمۇن تك .
 انسانلىق دان ، صداقت دن پائى يوخ ،
 نامىرد ليكىدە يئراوزوندە تايىي يوخ ،
 برک آياقدا گىريش مزدى ووروشَا ،
 دوستلارينى ساتاردى بىر قوروشا .
 اشىدىنجه ساراي داكى صحبتى ،
 كچل حمزە ايتىرمە دى فرصتى .
 ائوبىخما قدا آزغىن ناشى دىگىل دى ،
 پرويز خانىن قاباغىندا اىيلدى .
 يالتاقلا نىب دئدى : - اولو حكمان !
 كوراوجلوونون الى چىخسا آتىندان ،
 آياقلارى اوزنگىدىن اوژولر ،
 برکە دوشى آغزى - بورنو ازىلر .
 اىزىن وئرسن ، گتىرەرم قىرآتى ،
 دشمنى نىن قىريلار قول - قانادى .

گلدى ، گلدى دوشە رگە يە يانا شدى .
 درك اتمەك چىن ياد آدامىن قصدىنى ،
 شاهىن كىمى آلدى اوئونو اوستۇنو .
 گورەن كىمى عىواز كچل حمزەنى ،
 تئز دايادى سىنه سىنه نىزەنى ،
 حمزە دئدى : — وورما منى قەرمان ،
 گتىرمىش كوراوغلويا من آمان .
 جانا دويوب حاقسىز ليقىدان ، زولومدن ،
 گلدىم بورا قورتارماقچىن ئولومدن .
 سندە منىم سوسامىسان قانىما ،
 نامىد ئولوم قىصىد ائله يىب جانىما ،
 هارا گئىسم دئمك منى ايزلە يېر ،
 يول اوستۇنده عزرا ئايليم گوزلە يېر ،
 گۆستەر منه كوراوغلوно آماندىر ،
 مزلوم لارىن او حالينا يانا ندىر .
 بوسۇزلىرى دئىپ حمزە آغلادى ،
 گۈزلىرىندىن سئل كىمى ياش جاغلادى .
 عىواز فكر لشدى بونو ئولدورىم ،
 كوراوغلويا احوالاتى بىلدىرسىم
 اولار منىم صحبتىمدىن عصبى .
 د نىز كىمى جوشوب — داشار غصبى .
 ساغ گتىريپ عىواز آزغىن گورزنى ،
 كوراوغلويا تسلیم اتدى حمزەنى .

مغلوب اولار دويوشىلدە ، داوادا ،
 خان سۈيىلە دى : — احسن گۈزەل تدبىر دىر ،
 كچل باشدا گورونمە يىن فيكىر دىر .
 اوغۇرلۇبۇل ، گئىت قوچاق اول بو ايىشە !
 فندىلە قالىب گلەك اولار دويوشە .

كچئل حمزە چىلى بئلە يولاندى ،
 داغا چىخدى ، گئدىك لىردى دولاندى .
 كىچدى ، گىتدى كەچىل مە يىن اىزلىرى .
 قىرقى كىمى ايتى گورەن گوزلەرى
 ان اوزادان قارالتنى گوروردو ،
 يوروولاندا نفسىنى درىردى .
 اوتو روردو ساكت جە بىر گوشە دە ،
 دالدا بئردى ، كوللوق لاردا مئشە دە .
 چىلى بئلە بىردىن هاوا دىيىشدى ،
 بئلە طوفان اصلا گورونمە مىشىدى .
 نۇره چكدى ، شىمشك چىخدى گورلادى ،
 ايلدىرىملاڭ قلينج كىمى پارلادى .
 ياغىش ياغدى ، چىسکىن دوتىدو هر يانى ،
 ائله بىل كى ، طوفان ساردى دەتىيانى .
 نووبت چىيدى اىگىد عىواز بو گئچە .
 اوگوردوڭى ، سورونە رك گىزلىينجە
 بىر قارالتنى تئچە گئدىك دن آشدى .

گوزلریندن بنزرى وار ابلىسه .
 نىگاريندا هيجان سردى قلبىنى ،
 سانكى ايتى پىچاق ياردى قلبىنى .
 دئدى : - بونون گوزلرینه باخيرام .
 تشويش ائديب دوزو من ده قورخورام .
 ياخين قويما مسكنينه هر يادى ...
 قالخدى گويه حمزه بىين فريادى .
 كوراوغلويا چوخ يالواردى او آلچاق ،
 دئدى : - ئولدور منى قووما سن آنجاق .
 بير قوش گلېپ سيفياندا بير كولا ،
 كيم ايستەركى ، او زاوللى محو اولا .
 بير قوزونو ايزله ييرسە جاناوار ،
 گرگ اونو قورو سونلار چوبانلار .
 اى سرورىم ، سنى بىلدىم پناھيم ،
 قووما منى ايان يوخدور گوناھيم .
 قوج كوراوغلو گلدى قطعى قرارا ،
 اورەك وئردى دليلره ، نىكارا .
 دئدى : - بىزە نيلە يە جك بير نفر ،
 سوسدو نىكار دانىشمادى اىكىدلر .
 بئلى ايدى كوراوغلونون خىصلتى ،
 خوشلامازدى او زاداندا صحبتى .
 دوشىر گئدە اوپئر وئردى حمزه يە ،
 اىستە مە دى قورخاقلارا بنزە يە ...

كوراوغلونون قارشى سيندا ديز چوكدو ،
 چوخ يالواردى ، چوخ آغلادى ، ديل توكتۇ .
 حمزه دئدى : - سنى اميد بىلمىشم ،
 باش گوتوروب من بورا ياكى گلەمىش .
 او تۈز ايلدىر پرويز خانا نوكىدىم ،
 طولە سيندە بير زاوللى مەتىرىم .
 خان قودوروب منى سالدى زىندانا ،
 گوردوم عمروم - گونوم گئدىر طوفانا .
 قورتار ماچقىن درددن ، بلا سئلىنдин ،
 فرصت تاپىپ قاچدىم جلايدىن .
 كوراوغلونون مرد اورەگى يومشالدى ،
 آتا سينى آنېپ گوزو ياشاردى .
 دئدى : - بىزىم بوائۇ سىنин ائۋىندى ،
 گلىشىنдин اورە يىمیز سئۇيندى .
 زولم اودوندا سن دئىل سى تك يانان ،
 خانىمانلار يىخىپ آلچاق ، قودورغان ؛
 اينجىد بىدىر پرويز ائلده ھامىنى ،
 يوخسوللارداڭ آلىپ اينتىقامىنى ،
 سارا يىنى او چورا رېق باشىنا ،
 آدى دوشىر اونون مزار داشىنا .
 كچىل دن چوخ شىبه لىنى دليلر .
 بير سوسدو سا ، بىر دە دىيندى دليلر .
 دئىلر كى ، ايان ما ، بوخبيتە ،

گوزدن ایتدى قارانلىغىن اىچىنده .
 قىرآت قاچىر ، اىلدىرىملا يار يشىر ،
 آيا غىندا توز — دومانا قارىشىر .
 طوفان اولوب ، سئللر كىمى داشيردى ،
 قايا لاردان گئدىك لردىن آشىرىدى ،
 سحر گونش گوى اوزوندە گولنده ،
 قەھرمانلار بىر آرايا گلنده ،
 كچىل حمزە گورونمە دى ميداندا ،
 سس يايىلدى هر طرفه بىرآندا .
 بىلدىلرکى ، اوقاچىرىپ قىرآتى ...
 قوج كوراوغلو يەھرلە دى دورآتى .
 قىصبىنندن چئينە يېرىدى بېغىنى ،
 نئجە اولوب تانيمايىب ياغىنى .
 آرخاسنجا آتى چاپدى دوردىنالا ،
 دليلرى حبران اتدى بوحالا .
 سىزە كىمدن خبر وئريم — كچىل دن ،
 ياخاسىنى خلاص ائدىب اجل دن .
 قىرآتى دا پرويز خان چىن گىتىرىدى ،
 ئوزوعدىنى خان يئرىنە يئتىرىدى .
 قىزىل وئرىپ دئىدى : — اىكىد بىر ارسن .
 گوستەر مىسن خىلى بويوك هنر سن .
 سارايدا بىر كىف مجلسى دوزىلدى ،
 هر طرفدن شىلىك سسى يوكىلدى .

تولكى ياتدى كولگە سىنده آرسلانىن ،
 بايقوش فالدى بىوا سىندا ترلانىن .
 حمزە هر گون سحر تئزدىن اويانىر ،
 كوراغلۇنون قوللۇغۇندا داييانىر ،
 هر امرىنى يئتىرىپدى يئرىنە ،
 هئچ بىركىسىن شبەھە گلمىر فيكىرىنە .
 هامى اونو سداقتلى بىلىرىدى .
 اىشىدە — گوجدە صداقتلى بىلىرىدى .
 گونلر كىچىپ بىر چاى كىمى آخرىدى ،
 قىر آتادا كچىل حمزە باخىرىدى .
 يەم وئرىرىدى ، سووارىرىدى بولاقدا ،
 آرا بىرده دوشىر گەدن اوزاقدا .
 مىنib آتى گئدىكلىرى انىرىدى ،
 جولان ائدىب يىنە گئرى دونوردى .
 كچىل حمزە فرصت گودور گىزلىجە .
 خاين ابلىس نوبت چىدىر بورگئچە .
 هر طرفه چوکوب درين قارانلىق ،
 ئۆزە رىنى توتوب يئرين قارانلىق ،
 شىمشك چا خىب گوجلو ياغىش توکوردو ،
 ائله بىل كى ، گوپىلر يئرە چوءكوردو .
 كچىل حمزە ايتىر مە دلى فورصتى —
 طوولە سىندىن تئز چىخارتدى قىرآتى .
 مىندى ، چاپدى دوما نلىغىن اىچىنده ,

قیرآت گلیب قارشی سیندا دوراندا ،
 عاشق یهرا اوسته قالخدی بیرآندا .
 هراوره یه سالدی قورخو بو عاشق ،
 هامی بیلدی کوراوغلو دور بو عاشق ،
 قیشقیر دیلار توتون ، توتون قاچماسین ،
 وورون ، بیخین ، او ، قول قاناد آچماسین .
 پرویز خانین ئوزو گئچدی قاباغا ،
 قیلینج ایله کوراوغلونو وورماغا .
 کوراوغلو بیر ضربه ووردو آزغينا ،
 خان دوندو بیر قارتال وورموش قوزقونا .
 سونرا ووردو سینه سیندن شش پرى ،
 حمزه بیکین پارچالاندی جى يرى .
 برک چاخناشما دوشدو بیردن سارايا ،
 کوراوغلونو دشمن آلدی آرایا .
 هجوم اولدو قهرمانا هر ياندان . . .
 بش يوز آتلی چیخدی توزدان ، دوماندان .
 ان قاباقدا ایگید عیواز گلبردى ،
 هر نعره سى يئرى ، گويو دلبردى .
 بو قهرمان جسور ایگید آتلیلار
 کوراوغلونون کومهپىنه چاتدىلار .
 ایکى قوشون بير - بيرىنە قارىشدى
 قیلینجلارى اولدوز كىمى ساي رىشدى .
 داشقىن كىمى جوشوب جسور دلىر ،

بوزامان بير عاشق گيردى سارايا ،
 گوردو دوشوب نازنин لرآرایا ،
 رقص ايله بير خواننده لر او خويور . . .
 عاشق چالدى ديلندىردى سازينى ،
 هر كولونولده جوشدور دو مىن آرزونو .
 مجلس اھلى نغمه سينه وورولدو ،
 سازين اينجه شن سسينه وورولدو .
 او مجليسى اوزونونا ، انينه ،
 آديملادى قيرآتىن دا شاءنىنه
 قوشما دئدى ، کوراوغلودان دانىشدى ،
 وجده گلدى ، مجلس اھلى قىزىشدى .
 خان سوئىله دى ، ايندى قيرآت مندە دير .
 قولدور - فاچاق صاحبىيىن دىنە دير .
 عاشق دئدى : - يانيليرسان ، حكمان !
 کوراوغلونو كيم آبيرار آتىندان .
 اولا بىلمز هئچ ايگىددە بو قدرت ،
 خان اىستە دى آيدىن اولسون حقىقت .
 دئدى : - عاشق ، تانىيىرسان قيرآتى ،
 عاشق دئدى : - يوز يول گورسون بيرآتى
 تانيمازسان مگر ، اولو حكمان ؟
 بوسۇزلىرن شبهە لىنى پرويىزخان ،
 (ئورىيىن دىنە لعنت دىيىب شيطانا)
 امرائلە دى قيرآت گلسىن ميدانا .

سالدى ائله بير وورهاوور دليلر ،
 دشمن دونوب خزل اولموش يارپاغا
 آت اوستوندن توکولوردو تورپاغا .
 ايگيد عيواز اندىرنده گورزوно ،
 قان سئل كيمى توتور دو يئر اوزونو .
 تپىسى نى قىراات يئره دويىنده ،
 كوراوجلوونون هر ضربه سى ديندە
 ياراليلار ديرناقلە يئر اشيردى ،
 باش قوبوردو لش اوستونە دوشوردو .
 دليلرین قوپاردىغى طوفاندا ،
 فاچان قاچدى ، ئولن قالدى ميداندا .
 قوج كوراوجلو گئرى دوندو ظفرلە ،
 سئويندىردى نىكارى خوش خبرلە . . .

بو ظفردى سونرا هئچ بير حكموران
 كوراوجلويلا ووروشمادى قورخودان . . .

قەھرمانىم دشمن لردىن اج آلدى ،
 ائل گوزوندە گوندىن — گونه اوجالدى . . .

طبىعتىن قانۇنو دور بىناندىن ،
 هر كىس گلسە ، يىنە گئدىر دنيا دن .
 كوراوجلو دا بير گون كوچدو جهاندان ،
 لاكىن آدى سىلىينىمە دى دوءران دان .

صون

۲- ساز شعرىنىدە

بورخارق بورخ باتاڭداڭ ئەنلەپتەن ، سەنەنلىن ،
 كەنلىق بەم بىرىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن
 ازىزلىرىن ئەنلەپتەن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن
 ئەنلىق بەم بىرىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن
 ئەنلىق بەم سەنەنلىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن
 ئەنلىق بەم سەنەنلىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن

كورا ئەنلىق بەم سەنەنلىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن
 بورخارق بورخ باتاڭداڭ ئەنلەپتەن ، سەنەنلىن
 كەنلىق بەم سەنەنلىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن
 ئەنلىق بەم سەنەنلىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن
 ئەنلىق بەم سەنەنلىن ، كەنلىق بەم سەنەنلىن

ائل سونام!

قوللار آغا سینى حیران ائلمدین
کسдин کیاب با غرین برویان ائلمدین
منى مجنون کیمی عریان ائلمدین
سن ایله دین آز دردیمی بول سونا ،

گلسين! ..

قیرآتى گتیردیم جولانا ، ایندى
وارسا ايگیتلرین میدانا گلسين! ..
گورسون من دلینین ایندى گوجونو ،
بوياسىن اندامى آل قانا گلسين! ..

* * *

فورخوم يوخ پاشادان ، سلطاندان ، خاندان ،
گلسين منم دېيەن ، كچيردیم ساندان ،
ارلر دادالانىب قورخماسىن قاندان ،
آت سورسون غوغایا مردانا گلسين! ..

* * *

كور اوغلو اگىلمىز ياغىيا ، يادا ،
مردىن اسكيك اولماز باشىندان قادا ،
نعرەلر چكمىم من بودنىادا ،
گۇستىرم مىحرى دشمانا گلسين!

زارا گلمىش افغانىمدان ائل سونام !
ايلىرلە آرزومانىن چىڭرم ،
گۈزۈم ياشى عمان اولموش ، سئل ، سونام !
عاشق اولدۇم ، من گناھكار اولمادىم ،
زارا گلمىش افغانىمدان ، ائل ، سونام !

* * *

سحر - سحرنه خوش گلىر آوازىن ،
كچىپدر زمهرى ، گلىپدر يازىن ،
سنى آلىر قاچار تولك شەبازىن ،
سيزىن گولدىن ، بىزىم گولەگل ، سونام .

* * *

اممىيدىم نازلى يارىن دىلىيندىن ،
زارا يئتدىم دىل بىلەمىزىن اليندىن ،
اوچوب - اوچوب گلىر باگداد اليندىن ،
بورلوبدور يول چكىپدر يول ، سونام !

* * *

سحر - سحر چمنلىرىدە گزە سن ،
بولوبگىن مجلسىنده مۇھەممەن
مەتلىين يوخدور قىزىل گولدىن تزەسىن
سەخورىياد ئى دىگى سول ، سونام .

آرزومانیم قالمادی

اردولار با سدیغین وارمی؟

اوچا - اوچا داغ باشیندا،
بئل تکی اسدیگین وارمی؟
هئچ تک - تنها بوجوللرده
اوردولار با سدیغین وارمی؟

* * *

مزراقینین اوجون ساللا،
دشمنه دائمه "ایواللا"
هر طرفدن بش - اون کلله،
هئچ کسیب آسدیغین وارمی؟

* * *

محنث ئوزون ئوگنده،
بنفسه بوبنون اگنده،
شمشیر قالخانا دگنده،
بېھردن آتدیغین وارمی؟

* * *

نامرد سو رینى بىلندە،
محنث اوزه گولنده،
ياغى دشمن گوج گلنده،
ميداندان قاچدیغین وارمی؟

ارضرومدا خراج آلیب گلمىشم،
ارضرومدا آرزومانیم قالمادی.
چنلى بئل اوپلاغىم، قىراتدا ياغىم،
آت مىننكىدە آرزومانیم قالمادی.

* * *

قىرآتى چكمەسم داغلار سۈكۈلمز،
بازىندىن چكمەسم ساغرى ئور تولمز،
قا با غىيمدان قاچان دشمن قورتولماز،
قصاص آلدىم آرزومانیم قالمادى.

* * *

ارضرومدا كسىپمىشىم نالىنى،
گۈزەللە توخوتوشام چولونى،
چالدىم، چاپدىم، مال يىتمىزىن مالىنى،
مال يئنكىدە آرزومانیم قالمادى.

* * *

كوراوجلويايم، چنلى بئلده اوتورام،
هاردا گۈزە ل گۈرسىم، آللام گىتىرم،
دللىرى مرادىينا يئتىرم،
گۈزەللەدە آرزومانیم قالمادى.

کور اوغلو كچىپ جانىندان ،
مخنث ئوتمز يانىندان ،
اووجونان دشمن قانىندان ،
دولدوروب اىچدىگىن وارمى ؟

طولانى سنى

دليلر اىچىنده بلى اىكىدىس ،
گۈرۈم سىنایاندا مۇدانا سنى .
شىت اىلە دايىاندىن ميدان اىچىنده ،
بنزىتىدىم آليجى طولانى سنى .

يالان يوخدى

دليلر سىدە دوزولر ،
اليم اليىندن اوزولر ،
باغبان ئولسە ، باغ پوزولار ،
من تك گلى سولان يوخدى .

* * *

چىلى بئل دئىيگىن داغلاردا بانى ،
مخنثلر گلسە چىكرا مانى ،
باشىندا نشانە آلدىم آلمانى ،
قورخوتىمادى هدف ، نشانا سنى .

چىلى بئلى گوللر بزەر ،
گوللر سارالسا كىم دوزەر ؟
هر قوش بالاسىنان گزەر ،
نيه سنين بالان يوخدى ؟

نامىدلرى اويلاقلارдан چۈكۈردىم ،
ياغى دشمنلرە زەر اىچدىرىدىم ،
اوزوك حلقة سىنندىن قىرخ اوخ كېدىرىدىم ،
ترىبەن گۈرمەدىم بىر يانا سنى .

نئجه با خیم ائو - ائشیکه ،
یارالی گوییلوم او شویه ،
توزبوروموش بوش بئشیبیه ،
شیرین لایلای چالان يو خدی .

* * *

چنلى بئله ده قار گورونور ،
گوللر منه خار گورونور ،
گونوم آه - زار گورونور ،
بیر قايدیما قالان يو خدی .

* * *

تونون مجلسده ياسیمي ،
گئیمیشم غم لبا سیمي ،
بوفلکدن قصاصیمي ،
نه زمان وار آلان يو خدی .

* * *

سنه دئییم ار کورا او غلو ،
کسیرسن داغلاردا يولو ،
بیر چاره سویله نه اولو ؟
درده چاره قیلان يو خدی .

٦٢

غم - غصه با شیمدان آشیب ،
من تک درده دالان يو خدی .
آه چكمهدن با غریم پیشیب ،
بیرجه يادا سالان يو خدی .

* * *

کور او غلو سان های سالارسان ،
پاشالاردان باج آلا رسان ،
نئچه شهرلر تالارسان ،
سن تک شهری تالان يو خدی .

* * *

نه درد اولسا منی تا پار ،
سونسوزلوق با غریمی چا پار ،
پاریلغان اوچار ، توزقوپار ،
گورمرسن کی ، قالان يو خدی .

* * *

نگاری درده گتیرهن ،
جسدین قبره یئتیرهن ،
کور او غلونامیم گوتورهن ،
یوردوندا سون اولان يو خدی .

٦١

قوج کورا اوغلو در

ایگىدلر اوپلاغى اوچتلى بىلده ،
داشدان قالا قوران قوج کور اوغلو در .
كىنلى پاشالارا ميدان اوخويان ،
چوخ كوهلىنلر يوران قوج کور اوغلو در .

* * *

دشمانىن اوستونو قوش تك آلدیران ،
آسلامىلار دىشىيندن اوولار سالدىران ،
خاقانلار باشينا شىپر چالدىران ،
قولاج قوللار بوران قوج کور اوغلو در .

* * *

داغلارى داشلارى دومان بورو سه ،
قىليجىلار پاس آتىپ قىندا چورو سه ،
مصر ، شام ، استانبول بوتون يئري سه ،
تك قاباقدا دوران قوج کور اوغلو در .

* * *

قايا دا تورقوروب طرانانلار توتان ،
يوز ياغىنى بىردىن قول — قوللاچاتان ،
عرب آت دوشونه سردارلار قاتان ،
ار باغىرلار ياران قوج کور اوغلو در .

٦٣

قويمارام!

يىغىلسا مخلوقات قورولسا محسن
اسرافىل صورونى چالا قويمارام
چكەرم قىلىجى گىررەم ميدانا
اوچوردارام بوردا قالا قويمارام .

خبر اولسون بايزىدىن ئەلينە
دوشىمە ميسىز من دلىنин الينە
ھوى دئىيب مىنھرم قيرات بىلینە
بو قصاصى رستم — زالا قويمارام .

بادەلر ايچمىش هله سرخوشام
قورخ اوگونومدن كى قاينايام جوشام .
تولكلر سالدىران بىر طران قوشام .
سارلار شكارىمى آلا قويمارام .

دشمن باشينا

قىرا آتىم كىشنەبىب گىرەر
آتىلار ميدان باشينا
قلىچ چكىپ دليلريم .
اود الـ دشمان باشينا .

* * *

ياخشى اـ رياخشى آـت مينەر

اورتادا گـ سـ تـ هـ نـ
آـتـىـلـانـداـ نـىـزـهـ شـشـپـرـ
قالـدىـرـارـ قالـخـانـ باـشـيناـ

* * *

دعـواـ گـونـونـدـهـ اـيـواـزـ خـانـ

يـوزـ يـاغـيـياـ وـئـرمـزـ اـمانـ
دوـلـانـىـبـ اـولـاسـانـ قـربـانـ
بـيرـ بـئـلـهـ اوـغـلـانـ باـشـيناـ

* * *

ايـكـيـدـدـهـ اوـلـارـ نـامـوسـ عـارـ
دارـگـونـدـهـ گـوـءـرـ گـوجـىـ كـارـ
كورـاـوـغـلـىـ دـلـيلـرـ ئـكارـ
يـيـغـيـلـارـ دورـانـ باـشـيناـ .

خواراولسون

دليلريم بوگون دعوا گونودى
آتلانين يارادان بىزە ياراولسون
مرد ايگىدلر ياراسىندان بلى دى
نامىدلرى قوىتر باسىن خواراولسون .

* * *

رستم - زال كىمى نعرهلر چكەن
ميداندا مخت باغرىنى سوءكـن
 المصرى قلىچ ووروب قىزىبل قان توءكـن
اسىرگـمـهـ وورـالـلـرـىـنـ وارـاـولـسـونـ .

* * *

منم دىيىهن كسلر چىخسـينـ مـيدـانـاـ
دولـانـسـىـنـ مـيد~انـدا~ مـرـد~ مـر~دا~
اوـتـانـسـىـنـ تـامـرـدى~ بـسـلـەـيـنـ آـنا~
داـيم~ اوـنـون~ اـيشـى~ آـه~ و~ زـار~ اـولـسـون~ .

* * *

كور اوـغـلـوـ مـرـدـلـىـگـىـ قـالـاـ دـنـيـادـاـ
ايـكـيـدـ گـرـ باـشـداـ سـودـاـ قـايـنـادـاـ
دعـواـ گـونـىـ سـرـمـيـدانـداـ اوـيـنـادـاـ
مـيدـانـدانـ قـاـچـانـاـ نـامـوسـ عـارـاـولـسـونـ .

سویون ایواز!

مجلس باشیندا دوروبسان ،
کیمه چاتار سویون ، ایواز ؟
فاشلارینى نه قوروپسان ،
بورجا بىزەر بويون ، ایواز !

* * *

گوزللىرى پىشوازا گلەر ،
دوغان آنا قدرىن بىلمەر ،
آلنىن آچىق ، اووزون گولەر ،
نه شىرىيىندر سویون ، ایواز !

* * *

سن يوسف كنعانسانى ؟
پاشاسانى ، سلطانسانى ؟
ملك سنمى ، انسانسانى ؟
كيمه چاتار سویون ، ایواز !

* * *

چاتماز گوجونە نرسىنин ،
آدىن دىلەدە از بىرىن ،
كوراوجلوكىمى ار سنىن ،
آخر اولار اوون ایواز !

عاشق جنون سنه حيران ،
اڭلەمە كۇنلۇمى ويران ،
جنلى بىلەدە قوروب دىيوان ،
بىرتوتايدىم تويون ایواز !

ایواز اىيلە عاشق جنون

ایواز :

ايگىدىكىدە واردە ئىلدە آدىمىز ،
عاشق ، بىزەتكە - ترکمن دىيەرلر .
هاراوار ساق قابا غىمىز قايىتماز ،
عاشق ، بىزە تكە - ترکمن دىيەرلر .

عاشق جنون :
دىنېب دانىشدىغى داعوا در ، دوودور ،
سۇندورن يىلدرىبو ، ياندىران قوودور ،
عالىي بوروپىن سۇنمز آلدور ،
آلولارا قالار كوراوغلى سنى .

ایواز :

دشىن گۈزۈن اوپوم - اوپوم اوپارام ،
منصور كىمى درىسينى سوپارام ،
كوراوغلوتو قىزىل قانا بوبارام ،
عاشق بىزە تكە - ترکمن دىيەرلر .

ایواز:

ترکمانلارین چاي – چشمھسین بیغارام ،
بولوت اولوب چنلى بئله ياغارام ،
كوراوغلوو ئوزوم توتوب يوغارام ،
عاشق بىزەتكە – ترکمن دىيەرلر.

ایواز:

کوھلن مىنېب چىخار اولسام يولوما ،
كيم يايپىشار ركابىما ، قولوما ،
كوراوغلو ساغىما ، حسن سولوما ،
عاشق بىزەتكە – ترکمن دىيەرلر.

عاشق جنون :

داغلارين باشىندا يئل كىمى اسىر ،
بىر قىلىنجا يئتىميش يئدى باش كىسىر ،
طرالان گمىشىدىرىپ چىلىدە كوسمر ،
گله رقىيما ، چالار كوراوغلو سنى .

گويدن گئدن بىش دورنالار ،

بىزىم ئىللر يئرىنده مى ؟

بىر – بىرىندىن خوش دورنالار ،

بىزىم ئىللر يئرىنده مى ؟

* * *

صحبت اولوردى سازىيان ،

اوردك اولوردى قازىيان ،

ئىچە اينجە بئل قىزىيان ،

طوطى دىللر يئرىنده مى ؟

عاشق جنون :

جنون كوراوغلويا بىر شىريين نۆكىر ،
دشمانىن اوستونه گوئىدىن اودىتۇكىر ،
شىغىب قىرااتىن ترکىيە چەڭر ،
عىزىز خلف قىلار كوراوغلو سنى .

ایواز:

هايقىrip ميداندا آچسام قول – قاناد ،
قارى دشمن قاباغىمدا اولار مات ،
ایوازى قورخوتماز كوراوغلو ، قىراات
عاشق ، بىزەتكە – ترکمن دىيەرلر.

عاشق جنون :

دعواگونى قولاج قولو قايىتماز ،
نعرە سىندىن گئچە ايگىدلر ياتماز ،
يئرده اولسان ، گوئىدە اولسان اونوتماز ،
دئمە گۈزدىن سالار كوراوغلو سنى .

داغلار قويۇندا، قويۇندا

منى بنادان بىلدەي ،
داغلار قويۇندا، قويۇندا ،
تولك طرلانلار سىللەدى ،
داغلار قويۇندا ، قويۇندا .

* * *

دولاندا اىگىد ياشىما ،
ياغى چىخدى ساواشىما ،
دىلىر گىلى باشىما ،
داغلار قويۇندا ، قويۇندا .

* * *

سفر ايلە دىيم هرياتا ،
شاهلارى گىتىرىدىم جانا ،
قىرااتىم گىلى جولانا ،
داغلار قويۇندا ، قويۇندا .

* * *

كسدىم يوللار، ووردوم كاروان ،
چكىپ سويدوم چوخ بىزگان ،
دشماللارا اوڈ دوردوم قان ،
داغلار قويۇندا ، قويۇندا .

* * *

اسىر چىدىم چىنى بئله ،
آدىم دوشىدى دىيلدن دىلە ،
خان اىياز منىملە بئله ،
داغلار قويۇندا ، قويۇندا .

سۈوب - سەچىب بىڭدىيگىم ،
ھەرىنە گوھنەدىيگىم ،
آرخاسىنا دايىاندىيغىم ،
مرد دلىلر يئرىيندە مى ؟

* * *

بىزگانَا ساتا شىدىيغىم ،
قوما شىنا بولا شىدىيغىم ،
دۇنوب بويۇندا آشىدىيغىم ،
چىنى بئللەر يئرىيندە مى ؟

* * *

هەردىن عشوه، ۆمزە ساتان ،

منىملە اختلاط قاتان ،

گىلدە آت باشى توتان ،

شوخ گۈزەللىر يئرىيندە مى ؟

* * *

چالخالانىب دويۇندوگوم ،
آرخاۋىرىب سوُيۇندوگوم ،
غوفا گونو ئويۇندوگوم ،
نر دلىلر يئرىيندە مى ؟

* * *

كوراوغلو هەچ دئمەز يالان ،
ايىدى اولوب باغرى تالان ،
دمىرچى اوغلو، دلى حسن
ايىگىد ارلىر يئرىيندە مى ؟

ایوازی پیشواز ایله بین !

آت بئلیندە قوج دلیلر،
ایوازی پیشواز ایله بین ! ...
بیر - بیریندن خوش دلیلر،
ایوازی پیشواز ایله بین ! ...

* * *

ایوازیم بنزه رلاچینا ،
سونالار حیران ساچینا ،
وئرمەرم چینه ، ماچینا ،
ایوازی پیشواز ایله بین ! ...

* * *

دولون سلاحا ، یاراغا ،
آتلیلار گئتسین سوراغا ،
قویمارام گۆزدن ایراغا ،
ایوازی پیشواز ایله بین ! ...

* * *

کوراوغلو اوخونو قوروب ،
سئویب - سئچیب طران ووروب ،
قیراتین ترکیندە دوروب ،
ایوازی پیشواز ایله بین ! ...

* * *

قوج دلیلر ، آچین قاتات ،
دوزەلدین مجلس ، طوى ، بساط ،
گۆتۈرون گئىيم ، قلىچ ، آت ،
ایوازی پیشواز ایله بین ! ...

اوردو باسان ، قالا يېخان ،
پنجه سیندە پلنگ سېخان ،
فنيمىنه قارشى چېخان ،
ایوازى پیشواز ایله بین ! ...

* * *

خوش دانىشان ، شيرين گولن ،
مجلس آپارماغى بىلەن ،
دليلرە سردار گلەن ،
ایوازى پیشواز ایله بین ! ...

* * *

آتى گتىرەر جولانا ،
اوخ آتارنامەر دشمانا ،
نگاردا ایوازا آنا ،
ایوازى پیشواز ایله بین ! ...

آنادان اوغۇل دوغۇبدى

گىزىر اوغلو مصطفا بىك .
بودنىيايا تك گلىبىدى ،
گىزىر اوغلى مصطفا بىك .
نېزە سىنىن اوجو قانلى ،
دليلرى دميردونلى ،
بىرايگىد دى آدلى - سانلى ،
گىزىر اوغلى مصطفا بىك .

بیر آتی وار آلاپاچا ،
آمان وئرمیر قیرات قاچا ،
شىپرىنин اوجو حاچا ،
گىزىر اوغلى مصطفا بىگ .

* * *

بىر آتادان كاش اولايديق ،
بىر - بېرىندەن خوش اولايديق ،
دوغماجا قارداش اولايديق ،
گىزىر اوغلى مصطفا بىگ .

* * *

های دىيىننەھا باسار ،
ھوي دىيىننەھو باسار ،
كوراوجلۇنو چاپا باسار ،
گىزىر اوغلى مصطفى بىگ .

آت اىگىدىن قارداشىدى

حمزە آتى ياخشى ساخلا !
آت اىگىدىن قارداشىدى .

گوندە موغىيات اولوب ، يوخلا !
آت اىگىدىن قارداشىدى .

* * *

ياز اولادنا ايچىن ناللات !
ياى اولادنا داغا يوللات !
قىش اولادنا مخمل چوللات !
آت اىگىدىن قارداشىدى .

* * *

آتى سوپىب بىلسە كۈرۈيە ،
هايقىراندا چىخسىن سارپا ،
ھىرىئىننەھ قىرخ تاس اريا ،
آت اىگىدىن قارداشىدى .

* * *

اوزاق - اوزاق يوللارىنان ،
بئلى اىپەك چوللارىنان ،
حقە يارىم ناللارىنان ،
آت اىگىدىن قارداشىدى .

* * *

مجلس قوردوم چوخلارىنان ،
دعوا ائتمىم اوخلارىنان ،
قارا پولاد مىخلارىنان ،
آت اىگىدىن قارداشىدى .

* * *

سرىن - سرىن يو سوپىنان ،
قويروغون باغلا موپىنان ،
قوچون كوراوجلو چوخ ئوپىن ،
آت اىگىدىن قارداشىدى .

قلا قويامار

آللاھي چاھيئي دوشەرم يولا ،
بودرى سينمەدە قلا قوياماھ .
قيرآتيم حستىدى ، يولوم گوزلەھيئر
دشمنلەرينده قلا قوياماھ .

* * *

آه چكھرم هردىن گوگسوم ئوتوررم ،
يولا دوشوب مطلبىمى بىتىرم ،
يا ئولەرم ، يا قيرآتى گتىرم
آيى دولانسادا ، ايلە قوياماھ .

* * *

كور اوغلوياھ ، قوج اوغلوياھ ، قوچام من ،
ھئچ اولارمى بوميداندان قاچام من ،
هاوادا دورائىدن طرلان فوشام من
سارلار شكارىمى - آلا قوياماھ .

پاشا سنه نشان وئريم قيرآتى ،
ابريشم ايپىكىن يالى گركى .
بىرمىنا بويونلى ، اوجا ساغلى ،
بىر يارىم حقادان نالى گركى .

* * *

آرمودى دېرناقلى ، ھوندر بويونلو ،
ميدانا گىرنىدە يوز مىن اوپىنلو ،
دگيرمان معدهلى ، آج قورد يئىيىلى ،
اورتاسى قولانا دولو گركى .

چونكى اولدۇن دىگىرماھى

چونكى اولدۇن دىگىرماھى ،
چاھيئر گلىسىن دن ، كوراوغلو !
ۋەزدىن قىرى ، آلدىن دورو ،
دوڭ باشىنا يان ، كوراوغلو !

* * *
قيرآت الدن گئندى بارى ،
جاندا قالدى انتظارى ،

اوپىد آرپا ، بوغدا ، دارى ،
آل شاهادىن سن ، كوراوغلو !

* * *
أوجا داغلارى دوشلتىدىن ،
آغىر آلايلار بوشلاتدىن ،

يوز ايل لوطولوق ايشلتىدىن ،
آخر اولدۇن خام ، كوراوغلو !

* * *
قيرآت بوردان گئندى بوغون
سنمه ووردى داغ دويون

دللىرە من نە دئىيىم ؟
ئول بورادا قال كوراوغلو !

كۈن دۈنۈن ئەللىكىن دەن ئەللىكىن
آت ئېگەن ئەللىكىن دەن ئەللىكىن

منیم آتیم ، آتیم — آتیم آتیلار ،
قولاقلاری قارغى کیمی چاتیلار ،
اوجوزلوقدا مین تومنه ساتیلار ،
آلماگوزلوم ، قىزبىرچكلىم ، قيرآت ، گل !

قارادگىلمى؟

منه قارا دىيەن گۈزەل ،
قاشلارين قارا دگىلمى ؟
توكولوبدى دال گىرنە ،
ساچلارين قارا دگىلمى ؟

چىنى بئلده قوردوم بىنە ،
بنزهېرسن آيا ، گونە ،
آغ اوزوندە دىنە — دىنە
خاللارين قارا دگىلمى ؟

كور اوغلو مايلدى سىزە ،
قولاق وئرين سازا ، سوزە ،
قارا سزمه ، آلا گۈزە
چكىبسن قارا دگىلمى ؟

قارانلىق گئچە دە يول چاشىرمایان ،
دشمان قاباغىندا اردو سورمهين ،
اوستوندە ال — آياق يېغشىرىلمايان ،
کوراوغلونون آتى دلى گرકى .

قيرآت گل !

چىلى بئلدىن سنى دئىيب گلمىشەم ،
آلما گۈزلىم ، قىز بىر چكلىم ، قيرآت ، گل !
دمير پولاد گئىيم گئىيب گلمىشەم ،
آلما گۈزلىم ، قىزبىرچكلىم ، قيرآت ، گل !

* + * *

ازلدىن بىلىدىم سنىن حالىنى ،
اشرفىدىن كسىرىرىدىم نالىنى ،
يوز گۈزەلە توخوداردىم چولۇنو ،
آلما گۈزلىم ، قىزبىرچكلىم ، قيرآت ، گل !

ئىچە وقتىدى منى قويدون پىادا ،
مخىنلەر ياخشى يئتدى مرادا ،
گون بىگوندە دردىم اولدو زىادا ،
آلماگوزلوم ، قىزبىرچكلىم ، قيرآت ، گل !

* * *

قاپاقدا قالىرمى آربان سحرە ؟
اوزنگىلر نە يارا شىر يەھە...
دليلر سالمىشىدى منى قەھە ،
آلما گۈزلىم ، قىزبىرچكلىم ، قيرآت ، گل !

دیئیب گلماشەم

چنلى بئىدىن سنى دىئىب گلماشەم ،
اوستا ، قولون اوللام ، آل دوزلت سازى !
قىريلىبىدى سازىم ، معطل قالماشام ،
اوستا ، قولون اوللام ، آل دوزلت سازى !

* *

درىن - درىن دريالارا دالماشام ،
هېبا كىمى سارالماشام ، سولماشام ،
آنادان اولان گون پىشمان اولماشام ،
اوستا ، قولون اوللام ، آل دوزلت سازى !

* *

قوشۇن چىخىدى چنلى بئىدىن دوزونە ،
قريبان اولوم شاگىرىينىن گوزونە ،
خىردا صدف دوغرا سازىن اوزونە ،
اوستا ، قولون اوللام ، آل دوزلت سازى ،

* *

بلى احمدم ، اصليم ، صويوم كىرىچە ،
سوپىلە گوروم اوستا ، ال مزدون نئچە ،
دشمن مىن اولسادا سايمارام هئچە ،
اوستا ، قولون اوللام ، آل دوزلت سازى !

81

دوشموش دارا

تانرى يامان يئرده دوشموش دارا ،
منه ئوزون كومك اول ، آمان ، آمان !
توتولوب بىندرگاه ، كىسيلىپ بره ،
تاپميرام چىخماغا يول ، آمان ، آمان !

* * *

ياغى دشمن ئوزون بوردا بىلدىرەر ،
آغلادىيان گوز ياشىمى سىلىدىرەر ،
حىلە قورار ، كوراوجلونو ئولدورەر ،
اولار باشىمىزا كول ، آمان ، آمان !

* * *

بلى احمد گىرەر اولسا ميدانا ،
آت اوينىدار ، قلىج چالار دشманا ،
قولى باagli سالىنىمىشام زندانا ،
چاتمير بىرطوفەر ، آمان ، آمان !

چاپىلسىن گەركى!

هايدى دليلرىم ، هايدى اوغلولار ،
هارداسا دوراتىم ، تاپىلسىن گەركى !
آمان چكسىن اليمىزدىن ياغىلار ،
مخنث اوباسى چاپىلسىن گەركى ! ..

* * *

قوللارىنى با غلادارام

دوروب مىدانا گوستر زم هنر ،
دشمنلر نعره مدن ايليم حذر ،
آت اوسته ساغ - سولا ايسلەك شىپر ،
قوشون قايانارا سېپىلسىن گەرك ! ..

* * *

قوچ ايگىت يالياز ئوزى ئۆزقانىن ،
كوراوغلو ، هريانا ايسلەر فرمائىن ،
ايىندى بىگ ، پاشانىن ، خونكارىن ، خاين ،
درىسينه سامان تېپىلسىن گەرك ! ..
ياندىرىر ، منى ياندىرىر . . . . .
xxx

* * *

نگار دوراتىن ايتىمگى
ياندىرىر منى ، ياندىرىر . . . . .
امكىم زايا گئتمىگى
ياندىرىر منى ، ياندىرىر . . . . .
xxx

* * *

آلنىمداكى قالىن قاتلار ،
دشمن گورسە باغرى چاتلار ،
جاندان عزيز بدوى آتلار ،
ياندىرىر منى ، ياندىرىر . . . . .
xxx

* * *

سەمىن دويونى ، داغى ،
مخنث ميدان آجماغى ،
من دليه ساتاشماغى ،
ياندىرىر منى ، ياندىرىر . . . . .

قوللارىنى با غلادارام ،
بولي ، من سنين ، من سنين .
آنا جىغىن آغلادارام ،
بولي ، من سنين ، من سنين .
xxx

گۈزلىينه كول قويارام ،
اوو وجونا پول قويارام .
نشانلىنى دول قويارام ،
بولي ، من سنين ، من سنين .
xxx

مود ايگىد يئرین گوزويم ،
دللىرىن عزيزىيەم ،
بىير اوغلۇنون ئوزويم ،
بولي ، من سنين ، من سنين .
xxx

قىزىپ سىنه نە چۆكەرم ،
الف قدىنى بوكىرم ،
اوستونه آلۇ توکىرم ،
بولي ، من سنين ، من سنين .
xxx

كوراوغلو يام ايش بىتىررم ،
سى دنيدان ايتىررم ،
باشىن بىندىن گوتوررم ،
بولي ، من سنين ، من سنين .
xxx

ياريم قالدى

قارشى ياتان قارلى داغللار ،
داغللار ، سندە قاريم قالدى .
اليم چاتماز ، ئونوم يئتەه " ،
دال بۇ داقدا ناريم قالدى .

منى توتدى غم اجلى ،
ئولدورەر ، وئرمز مجالى .
گوز قارالى ، باش گىجلى ،
سيىنمە داغلاريم قالدى .

جانىم قيرآت ، گۈزۈم قيرآت ،
سنى مىيان تاپار مراد ،
آغجا قوزى ، بىرده دورآت ،
باغلى بدويلىرىم قالدى .

ياخشىدى ايگىدىن وارى ،
ناموسى ، غيرتى ، عارى ،
هانى كوراوجلونون يارى ؟
ئىگار كىمى ياريم قالدى .

كىراوجلۇيام ايش تېرىۋەتلىك ، بىچىرىم بىچىرى
سەقى دەپەنلىك اپسىرىن شەلھەن آتىپە شەپەن
باشى سەددىن كۈچۈرۈپ كەنەنلىك ، ھەنار بە
ولىلىك سەنلىك ، بىچىرىتلىك ، بىچىرىتلىك .

مددآى مدد ! ..

اوجاد اغلارين باشىندان ،
 يولوم ، آى مدد ، آى مدد ! ..
 يامان يئرده توتدو منى ،
 ئولوم ، آى مدد ، آى مدد ! ..

xxx

بئليمده يوخدو قىلينجىم ،
مخننە چاتمير گوجوم ،
نه يورغان وار ، نه دە جئجىم ،
ظولوم ، آى مدد ، آى مدد ! ..

xxx

هانى نىزهم ، هانى آتىم ؟
كىسىلىدى شاءن - شوكتىم ،
چىلى بىل كىمى - سرحدىم ،
ائلىم ، آى مدد ، آى مدد ! ..

xxx

سيىنم اوදلاندى كوز كىمى ،
مسكين او لارمى بىز كىمى ؟
دادا يئته ايواز كىمى ،
دليم ، آى مدد ، آى مدد ! ..

xxx

آلтиما دوشىرىدىم قالى ،
يوخدو منىم كىمى دلى ،
بۈگۈنۈمە عيسا بالى ،
گلەمى ، آى مدد ، آى مدد ؟ ! ..

داغ باشىندا

الوار، الدن اوستون اولى

اوچا داغلارين باشىندا ،
دومان اولى ، چىسگىن اولى ،
قارىاغىبان گىرده باغلار ،
آجى يئللر اسگىن اولى .
xxx

بىر اىگىدىن ذاتى اولسا ،
قولونون قوتى اولسا ،
میدان گورموش آتى اولسا ،
ذوالفقارى كىسىن اولى .
xxx

ايگىدە يولداش اولماسا ،
بىر قوشونا باش اولماسا ،
هو دئىب ساواش اولماسا ،
آغىر لىشكىر باسقىن اولى .
xxx

آلېجي قوشلار اللرددە ،
اوولاگى اولار گوللرددە ،
غريب اىگىت ياد ائللرددە ،
دينه بىلمىز ، مسكىن اولى .
xxx

ئوگونمه قوزوم ، ئوگونمه !
داشلار آلېبان دوگونمه !
هو دئىب ميدانا گىرمە ،
ال وار ، الدن اوستون اولى .

اوزاق - اوزاق داغ باشىندا ،
تالا تالا قار گۈرونور .
نه دليلر ، نه چىنى بئل ،
نه آلا گۆز يار گۈرونور .
xxx

هر طرفيم كان ، او خدى ،
دليلر يانىمدا يوخىدى ،
من يالقىزام ، دشمن چوخىدى ،
قاچماق منه عار گۈرونور .
xxx

ديوانه گوپلۇم شاد اولماز ،
لاچىن گوپلۇم اووسون آلماز ،
باخىرام ايواز گۈرونمىز ،
دنيا منه دار گۈرونور .
xxx

بو سىينىم يارالى دوشىدى ،
داغلارين مارالى دوشىدى ،
يار مندن آرالى دوشىدى ،
طرلان اوچماز ، سار گۈرونور .
xxx

كوراوجلۇنون ملول چاغى ،
دورولماز كىفى ، داماگى ،
بار گتىرىب گۈرجو باغى ،
DAL بوداقدا نار گۈرنور .

ئۆزى مەربان اولا

بىزدن سلام اولسون قوج كوراوجلۇيا !
بىزىم قىزلار يامان اوديانار ، اولور .
رام اولويان هىرگۈز مردە اوپوشماز .
ئۆزى بىخوى ، دىلى زەرمار اولور .

xxx

بىرىنى دىيەرسن ، بئشىنى دىيەر ،
آجى اوز كوسترسن ، بئشىنى يېھر ،
ھەرن غىظە گلسە ، ارىنى دوگر ،
ار محبتىننە سەتكار اولور .

xxx

گل اوتور دئىيرىن ، گلىپ اوتورماز ،
قافالارى قالىن ، ئۇيىد گوتورماز ،
گوپلى يوخسا ، بىلد يىگىنى ايتىرمىز ،
قوھوما ، قونشۇيا ، يەد تەر اولور .

xxx

بولقا سىنى چىكمى سلطاندان ، خاندان ،
رىڭى قاچماز ، جىنگدىن ، ساواشدان ، قاندان ،
اوندان اىگىت تورەر ، قاچماز مىداندان
مىدانلار اىچىننە ھەرۋەت وار اولور .

ار محبتىننە اولا معتبر ،
كىرگەن بىنلى ، آغ مايدالىبر ،
مۇد مىداندا ، بىر اىگىدە برابر ،
دوغۇغۇ ھەنلى بىر اوغلان اولا .

xxx

قاشى جلااد اولا ، كىرىيگى آلماس ،
ھەرم عارسىز - عارسىز دانىشىپ گولمز ،
اره يالان دئىب ، گوپ - گىلئى بىلمز .
قوھو ملا ، قونشۇيلا دوغىرى ، تن اولا .

xxx

كور اوغلۇيام ، نامىد كېمەز يانىمدان ،
مۇد كىمسە نى چوخ اىستەرم جانىمدان ،
اوندان اىگىت تورەر ، قاچماز غەنیمدان ،
ايىتەر قىرغىن دوشە ، يوز مىن قان اولا .

مەرى اىلمە كورداوغلوئۈن دىشىمىسى

آلدى مەھرى :

گل بويون قربانى اولوم ، آى اوغلان ،
چىخ گئت بوردان ، مندن سنه يار اولماز .
امسەن لېلىرىنى آغزىن دولارقان ،
چىخ گئت بوردان ، مندن سنه يار اولماز .

xxx

آلدى كرد اوغلو :

يار دئىيىەن چىخىپ وطندن گلدىم ،
سنسيز بويئىرلەرن دلبر ، گئتمەرم ،
نه مکانىن قوشوا ولدوغۇن بىلەمم ،
سنسيز بويئىرلەرن دلبر ، گئتمەرم .

xxx

آلدى مەھرى :

های دئىسم ، قالادان آتارلار اوخلار ،
ھى دئىسم ، دريادا تىتىر مە بالىقلار ،
ھوئ دئىسم ، زىندانا سنى قاتارلار ،
چىخ گئت بوردان ، مندن سنه يار اولماز .

xxx

آلدى كور اوغلو :

گلنده آنامدان آلدىم درسىمى ،
چىخارا بىلەرم عرشه سسىمى ،
بوردا كىسىر سندە لاب نفسىمى ،
سنى آپارمامىش دلبر ، گئتمەرم .

xxx

آلدى مەھرى :

های وورام قوشۇنا توکولر ايندى ،
سالارلار بويۇندا اوغلان كىندى ،
گورمۇن مەھرىدەن شىرى قىندى
چىخ گئت بوردان مندن سنه يار اولماز .

xxx

آلدى كرد اوغلو :

گلەن قوشۇنۇو يئر - يان اىلمەرم ،
چىدرەم قلىنجى آل قان اىلمەرم ،
كىرد اوغلو يام ، يوردون ويران اىلمەرم .
سنى آپارمامىش دلبر گئتمەرم .

xxx

آلدى مەھرى :

دە سەن هاندا ، بوسۇز هاندا ؟
وارگئت بوردان ، عجم اوغلو !
يوخسا آل چكىسىمن جاندان ؟
وارگئت بوردان ، عجم اوغلو !

xxx

آلدى كور اوغلو :

يار دئىب گلمىشىم بورا ،
اورەيىمە واردى يارا .
قورخوتما منى دوبارا ،
گلمىشىم آپارام سنى .

xxx

دېشىمە

احمد خان :

بلا لار گلەر باشينا ،
بوسودادان قايىت ، عاشق !
سوزلىرىن گلمىر خۇشوما ،
بوسودادان قايىت ، عاشق !

XXX

كىد اوغلى :
غوغما آچارام باشينا ،
مهرى يارى وئر ، قايىدىم .
زهر قاتارام آشينا ،
مهرى يارى وئر ، قايىدىم .

XXX

احمد خان :

سن گلمىسىن ازلارىيلا ،
گلمن باهار ، يازلارىيلا ،
يار سئوپىسىن سازلارىيلا ،
بوسودادان قايىت ، عاشق !

XXX

كىد اوغلى :

من گلمىش چوخلارىيلا ،
ايشىم يوخ قورخاقلارىيلا ،
جانىن آللام اوخلاريلا ،
مهرى يارى وئر ، قايىدىم .

آلدى مھرى :

هايقيرسام سنى توتارلار .
قولون بويوننا چاتارلار .
درىن قوبىيا آتارلار .
وار گئىت بوردان ، عجم اوغلو .

XXX

آلدى كور اوغلو :

هايقرب گىررەم ميدانا ،
آمان وئرمەرم دشманا ،
بويادارام قىزىل فانا ،
گلمىشەم آپارام سنى .

XXX

آلدى مھرى :

من احمد خانىن قىرييام ،
مرد ائللرىن اولدوزويم ،
ائچى گوندر راضيام ،
وار گئىت بوردان ، عجم اوغلو !

XXX

آلدى كرد اوغلو :

مندە كردم ، كرد اوغلويم ،
عزيز خلف ، بورد اوغلويم ،
كور اوغلونون قورد اوغلويم ،
گلمىشەم آپارام سنى .

احمد خان :

واردی باشینین خطاسی ،
دوشونده اوخلار بوتاسی ،
وئرمز مهربینی آتاسی ،
بوسودادان قاییت ، عاشق .

xxx

کرد اوغلو:

من کرد اوغلویام ، سانیم وار ،
قلیجیم وار ، قالخانیم وار ،
داغ دایانماز طوفانیم وار
مهربی یاری وئر ، قاییدیم .

داغستانلیام

آنادان اولاندا چوخ مرد اولموشام ،
شیرین دانیشیقلی ، خوش نشانلیم ،
میداندا دشمنه قانلار آغلادان ،
بیلگی قوتلى گۆزو قانلیام .

xxx

جوانکن ئوزومى چوللره سالدیم ،
غم منى چولفادى ، دریايا دالدیم ،
هر بئرده نامددن قصاصیم آلدیم ،
مرد لرارا سیندا آدلی - سانلیام .

xxx

بیر درد بیلن يوخدور دردیم جاغلیام ،
دوسن يولوندا مندە قولى باغلیام
كور اوغلویام ، كوراوغلونون اوغلویام ،
ئېرىيم خبر آلسان داغستانلیام .

منمی قوجالمیشام ، يا زمانه می ؟

تىقرە بیر اللریم ، تور گورور گۆزۈم ،
منمی قوجالمیشام ، يا زمانه می ؟
دولاشمير آغزىمدا صحبتیم ، سۆزۈم
منمی قوجالمیشام ، يا زمانه می ؟

xxx

توتونلور مجلسده ايگىدىن ياسى ،
ايش گورمور قلىنجى ، پولاد لباصى ،
گلىپ بىچ ايامى ، نامرد دنياسى
منمی قوجالمیشام ، يا زمانه می ؟

xxx

بئله زمان هارا ، قوج ايگىد هارا ؟
مرد لرى چكىرلر نامرد لردارا ،
باش اگىر لا چىنلار ، طرانلار سارا ،
منمی قوجالمیشام ، يا زمانه می ؟

xxx

آخر اجل گىلدى يئتىدى ، هاي هاراي ! ..
چكىگىم غوغالار بىتىدى ، هاي ، هاراي ! ..
تفنگ چىخدى ، مرد ليك گئتىدى ، هاي ، هاراي ! ..
منمی قوجالمیشام ، يا زمانه می ؟

کور اوغلویام ، قیرآت اوسته گوزردیم ،
مخنثلر باشین ووروب از ردیم ،
نعره لر چکرددیم ، صفلر پوزاردم ،
منمی قوحا میشم ، یا زمانه می؟

أوجاسیام

أوجا داغلار او جاسیام ،
اسکیک اولماز قاریم منیم .
نوپشنگین قوجاسیام ،
کاروان سورمک کاریم منیم .

***

قوج یاراندیم ازل باشدان ،
ورسام جدام کئچه رداشدان ،
هله غوغادان ، شاواشدان ،
قالماش قوللاریم منیم .

***

هانی ایواز بوردا اسه ،
بیر قیلینجا قیرخ باش کسه ،
او دورانیم دونوب ترسه ،
قارتوکوریا هاریم منیم .

***

هانی احمد ششپ آتا ،
دیمیرچی اوغلو کشتی توتا ،
بوگونومده گلیب چانا ، طران دلیلریم منیم .
xxx

قوج کورا اوغلو باده ایچه ،
با شلاری پنجرتك بیچه ،
انصادرمی الله کئچه ،
الا گوز نگاریم منیم ؟

منی یاندیریمین ...
یارادان هاییما یئته ،
بو مشکل مطلبیم بیته ،
دورأتدا قیراتدان ئوتە ،
یاندیریر منى ، یاندیریر ...

* *

کور اوغلویام ، دئییم دوزى ،
سايمارام اللينى ، يوزى
هر جائينىن طعنە سوزى
یاندیریر منى ، یاندیریر .

قوتىمەنئىر

دوشۇن ، بوردا مەھمان قالاق ،
خوتكارلارا قىرغىن سالاق ،
پاشالارдан خراج آلاق ،
خوش گلدىنىز ، دليلرىم ! .

* * *

بېر شورسالاق بوجهانا ،
میدان بويانسىن ال قانا ،
سفر ايلىك هريانا ،
خوش گلدىنىز ، دليلرىم ،

* * *

آسلام تك بىرده ياتاق ،
دشمنلره شىپر آتاق ،
پاشالارى دىرىي توتابق ،
خوش گلدىنىز ، دليلرىم ،

* * *

زمستانىم دوندى يازا ،
قولاق وئزىن ، سوزە سازا ،
كوراوجلو يئتدى مرادا ،
خوش گلدىنىز ، دليلرىم ! .

* * *

خوش گلدىنىز ، دليلرىم ! .

ياغى دشمنلرە غوغا آچماغا ،
هله وار قولومدا قوتىم منىم ،
دشمن گلىپ چىلى بئله كېمىھىء ،
قبول ائىنر ناموس - غيرتىم منىم .

* * *

گزۇم ايشلەينىدە داغلارى قىرار ،
قورخوسوندان تاپماز دشمنلر قرار ،
پاشانىن ، خوتكارىن باغرىنى يارار ،
آج اسلام يئرىشىم ، هيپتىم منىم .

* * *

من دلى حىستم ، ارھوادارى ،
ھەنج ياددان چىخارمى دوستلوق ايلقارى ؟
ووروشما زمانى ، دعوا بازارى ،
اولماز ھەنج انصافىم ، مروتىم منىم .

دليلرىم ! ..

گنه عمر نازالاندى ،
خوش گلدىنىز ، دليلرىم ! ..
قورتاردىم هجراندان ، غەمن ،
خوش گلدىنىز ، دليلرىم ! ..

* *

دعاگونودى

دليلريم ، بوگون دعوا گونودى ،
اتلانين ، يارادان بيزه يار الوسون !
مردايگيتلر ياراسيندان بليلدى ،
نامدلرى قوى تر باسسين ، خوار اولسون !

* * *

رستم زال كيمي نعره لرچكىن ،
ميداندا مردايگيت باغرىپنى سوکن ،
صرى قليج ووروب ، قىزىل قان توکن ،
اسيرگمه ، وور اللرين وار اولسون !

* * *

منم دىيەن كسلر چىخسىن ميدانا ،
دولانسىن ميدانى مرد ميدانا ،
اونانسىن نامردى بىلەين آنا ،
گوروم ، اونون ايشى آه و زار اولسون !

* * *

نوش ائдин بادەنى ، آلين ساغيدان ،
چكىنەمەيىن حراميدان ، ياغيدان ،
صفلىپوزان ، اوردولارى داغيدان ،
اگرى قلىنج غلافىندا مار اولسون !

* * *

كور اوغلو مردىلىكى قالادنيدا ،
ايگيت گرك باشدا سودا قاينادا ،
دعاگونى باش ميداندا اوينادا ،
ميداننان قاچانا ناموس ، عار اولسون !